

Pilvi Kujamäki & Janita Lahnalampi

**NUORTEN MAAHANMUUTTAJIEN SEKSUAALIKASVATUS
SEKSUAALIOIKEUKSIEN, ARVOJEN JA YHDENVERTAISUU-
DEN NÄKÖKULMASTA**

**NUORTEN MAAHANMUUTTAJIEN SEKSUAALIKASVATUS
SEKSUAALIOIKEUKSIEN, ARVOJEN JA YHDENVERTAISUU-
DEN NÄKÖKULMASTA**

Pilvi Kujamäki & Janita Lahnalampi
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Hoitotyön tutkinto-ohjelma
Terveystenhoitaja
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Hoitotyön tutkinto-ohjelma, Terveystieteiden

Tekijät: Pilvi Kujamäki, Janita Lahnalampi
Opinnäytetyön nimi: Nuorten maahanmuuttajien seksuaalikasvatus seksuaalioikeuksien, arvojen ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta
Työn ohjaajat: Yliopettaja, TtT, Hilikka Honkanen ja lehtori, TtM Minna Perälä
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2018.
Sivumäärä: 56+liitteet

Opinnäytetyön kohteena on nuorten maahanmuuttajien seksuaalikasvatus. Suomessa on tällä hetkellä paljon maahanmuuttajia ja määrä lisääntyy jatkuvasti. Maahanmuuttajat tulevat hyvin erilaisista olosuhteista ja kulttuurista, joten heidän käsityksensä seksuaalisesta käyttäytymisestä, tasa-arvosta ja arvoista yleensä voi olla hyvin erilainen kuin mitä Suomessa pidetään normina. Tämän vuoksi halusimme saada tietoa, miten Suomessa seksuaalikasvatusta toteuttavat henkilöt huomioivat nuoret maahanmuuttajat ja miten seksuaalikasvatusta heille toteutetaan.

Tavoitteena on selvittää, mistä seksuaalikasvatus koostuu seksuaalikasvattajien opetuksessa seksuaalioikeuksien, arvojen ja yhdenvertaisuuden osalta. Selvitettiin myös, huomioidaanko seksuaalitietojen eri lähtötasot ja kulttuuritaustat opetuksessa tai terveydenhoitajan vastaanotolla. Tarkoituksenamme on myös saada tietoa, miten maahanmuuttajille sekä kantasuomalaisille tuodaan opetuksessa tai terveydenhoitajan vastaanotolla ilmi yhdenvertaisuutta. Tietoa saatiin myös siitä, miten näistä teemoista koostuva seksuaalikasvatus jakaantuu eri ammattiryhmien välillä ja miten sitä voitaisiin kehittää esimerkiksi moniammatillisuuden osalta.

Toteutimme opinnäytetyömme aiheeseen liittyvän kirjallisuuden avulla ja haastattele-malla seksuaalikasvatusta antavia henkilöitä. Näiden perusteella muodostimme kokonais-käsityksen tilanteesta ja esitämme mahdollisia kehittämissuhteita.

Tutkimustulosten mukaan seksuaalikasvatuksessa pyritään ottamaan maahanmuuttajajuoret huomioon, mutta tähän ei ole aina riittävästi resursseja. Seksuaalikasvatuksessa terveydenhoitajan vastaanotolla ja nuoriso-ohjaajan kanssa pystytään paremmin huomiomaan kulttuuritaustat kuin terveystiedon tunneilla. Nuorten maahanmuuttajien seksuaalikasvatus, varsinkin seksuaalioikeuksien osalta, on tarpeellista ja tärkeää heidän sopeutumisekseen yhteiskuntaan. Myös itsemääräämisoikeuden ja tasa-arvon tuominen esille on tärkeää maahanmuuttajien kohdalla. Yhteistyötä olisi hyvä tehdä enemmän ja ammattilaiset tunnistavat tämän tarpeelliseksi, mutta tällä hetkellä se ei ole kovin yleistä resurssipulasta johtuen.

Opinnäytetyömme välittää syvempää tietoa aiheesta ja tuo esille, kuinka tärkeä asia eri-laisten kulttuurien huomioon ottaminen ja yhdenvertaisuuden vaaliminen on nyky-yhteis-kunnassa. Opinnäytetyö antaa yleisesti hyödyllistä ja tietoon perustuvaa tutkimustietoa aiheesta. Jatkossa aihetta voitaisiin tutkia laajemmin Suomessa.

Asiasanat: Maahanmuuttajat, seksuaalikasvatus, seksuaalioikeudet ja arvot, yhdenvertai-suus eri kulttuurien välillä, moniammatillisuus seksuaalikasvatuksessa

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree Programme in Nursing and Health Care, Option of Public Health Nurse

Authors: Janita Lahnalampi, Pilvi Kujamäki

Title of thesis: Sex education for young immigrants - aspect of sexual rights, values and equality

Supervisors: Principal lecturer, PhD Hilkka Honkanen and Lecturer, M.Sc Minna Perälä

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2018

Number of pages: 56+attachments

Our thesis deals with young immigrants' sex education. There are many immigrants living in Finland today and the number is growing all the time. Immigrants come from very different living conditions and cultures, so their understanding of normal sexual behavior, equality and values can be very different than what is expected here in Finland. That is why we wanted to find out how professionals in sex education take notice of young immigrants and how they implement education for them.

Our aim is to find out what is included in sex education given by professionals when it comes to sexual rights, values and equality. We also wanted to get information on, whether the starting level of knowledge or cultural background is taken into account in sex education. We also intend to get information on how equality is considered in sex education and public health nurses' receptions. We also got information on how responsibility in sex education of these themes is divided between professional groups and how it could be developed in multiprofessionality, for example.

We executed our thesis by reading literature about the subject and by interviewing professionals who work with immigrants and give sex education. From these we formed an overall impression and development proposals.

The result of our thesis shows that the aim in sex education is to try to take notice to young immigrants into account, but there isn't always enough resources. The Public health nurse and the youth counselor can better pay attention to different cultural backgrounds than in health education class. Young immigrants' sex education, especially regarding sexual rights, is necessary and important part of their adjustment to our society. Also highlighting self-determination and equality are important with young immigrants. Professionals should do more co-operation and also they would see it useful if there were more resources. Currently co-operation does not occur often.

Our thesis gives deeper information about this subject and brings out how important it is to take notice of different cultures and nurture equality in our society. We strive to give useful, up-to-date and knowledge-based information in our thesis. Exploring this subject could be later continued in a larger scale and that way information could be collected from all over Finland.

Keywords: Immigrants, sex education, sexual rights and values, equality between cultures, multiprofessionality in sex education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	NUORTEN MAAHANMUUTTAJIEN SEKSUAALIKASVATUS	9
2.1	Maahanmuuttajat Suomessa	9
2.2	Nuorten seksuaalisuus ja seksuaalikasvatus	11
2.3	Seksuaalioikeudet ja arvot osana nuorten seksuaalikasvatusta.....	13
2.4	Yhdenvertaisuuden toteutuminen yläkoulussa	14
2.5	Moniammatillinen seksuaalikasvatus	16
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT.....	18
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	19
4.1	Tutkimusmenetelmä	19
4.2	Aineiston keruu ja analyysi	19
5	TUTKIMUSTULOKSET	24
5.1	Maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatus osana perusopetusta Oulussa	24
5.2	Eri kulttuuritaustojen huomiointi seksuaaliopetuksessa	25
5.3	Seksuaalioikeudet ja arvot osana seksuaalikasvatusta.....	28
5.4	Yhdenvertaisuuden toteutuminen seksuaalikasvatuksessa	30
5.5	Opetusteemojen jakautuminen eri ammattiryhmien kesken	32
5.6	Miten yhteistyötä voisi kehittää?	33
6	POHDINTA	36
6.1	Tutkimustulosten tarkastelu.....	37
6.1.1	Eri kansallisuudet huomioidaan osittain seksuaalikasvatuksessa.....	38
6.1.2	Seksuaalioikeudet tärkeä osa seksuaalikasvatusta.....	39
6.1.3	Yhdenvertaisuudessa on parannettavaa.....	41
6.1.4	Yhteistyö seksuaalikasvatuksessa on vielä alussa	42
6.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	44
6.3	Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimushaasteet	47
6.4	Prosessissa oppiminen	49
	LÄHTEET	50
	LIITE 1	57
	LIITE 2	59
	LIITE 3	61
	LIITE 4	62

1 JOHDANTO

Tavoitteena opinnäytetyössä oli selvittää haastattelemalla seksuaalikasvattajia, mistä seksuaalikasvatus koostuu heidän opetuksessaan seksuaalioikeuksien sekä arvojen osalta. Opinnäytetyömme tarkastelee myös, miten eri kansallisuudet otetaan seksuaaliopetuksessa huomioon. Seksuaaliarvot ja oikeudet ovat ajankohtaisia ja tärkeitä osia seksuaalikasvatusta ja keskeisiä nuorten maahanmuuttajien seksuaalikasvatuksen opetuksessa. Uuteen kotimaahan muuttaessa nuoren perheessä voi tulla tarve vahvistaa omaa kulttuuria ja sen tuomia arvoja, esim. seksuaalisuuteen liittyvät asiat voivat olla koko perheen asia, eikä yksilön (Kulttuurisensitiivinen kohtaaminen 2017, viitattu 26.9.2017). Työssä käsitellään myös, miten opetuksessa toteutuu yhdenvertaisuus maahanmuuttajien ja kansuomalaisten kesken.

Tavoitteena on myös selvittää, miten edistää yhdenvertaisuutta maahanmuuttajien ja kansuomalaisten välillä. Tämä näkökulma on myös perusteltu siinä mielessä, että opinnäytetyössä ei tarvitse rajata maahanmuuttajia heidän taustansa perusteella. Sen sijaan voidaan tutkia, millaisia työkaluja seksuaalikasvattajilla on nuorten maahanmuuttajien seksuaalikasvatukseen ja millä tavoin Suomessa olevat erilaiset seksuaalikasvatusta toteuttavat yksiköt huomioivat nuoret maahanmuuttajat erilaisine lähtökohtineen.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja Savonia-ammattikorkeakoulu (2015-2016) ovat toteuttaneet maahanmuuttajien seksuaaliterveyteen ja lisääntymiseen liittyvän hankkeen, MAUSTE. Hankkeen yksi tutkimus koski maahanmuuttajien tarpeita seksuaalikasvatuksessa. Tässä nousi esille, että vain 36 % maahanmuuttajista tiesi seksuaalioikeuksistaan Suomessa. (Inkinen 2017, viitattu 13.10.2017.) Samankaltaisia tuloksia ilmeni THL:n maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointia tutkivassa Maamu-tutkimuksessa (Castaneda, Rask, Koponen, Mölsä & Koskinen 2012, viitattu 13.10.2017.)

Seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksia ja yksilöllä on oltava päätäntä valta omasta kehosta, seksuaalisesta ja lisääntymisestä. Avoin keskustelu edistää kulttuurien välistä koh-

taamista ja yhdenvertaisuutta. Seksuaalikasvattajien on siis hyvä olla tietoisia oman ryhmänsä kulttuurillisista erityispiirteistä toteuttaessaan seksuaalikasvatusta. (Kulttuurisen-sitiivinen kohtaaminen 2017, viitattu 26.9.2017.)

Aiheen valintaan vaikutti sen ajankohtaisuus sekä kiinnostus kasvattaa ammattitaitoa tulevina terveydenhoitajina, joille seksuaalikasvatus on olennainen osa työtä. Ajankohtaisuus perustuu siihen, että Suomeen tulee koko ajan lisää maahanmuuttajia eri maista ja heidän kotouttamisensa sekä yhdenvertaisuuden lisääminen on myös tärkeää koko ajan monikulttuurillisemmaksi muuttuvassa Suomessa. (Maahanmuuttajat väestössä 2016; Sisäministeriö 2015; Maahanmuuttovirasto 2017, viitattu 13.9.2017.)

Tutkimuksemme tarkoitus on luonteeltaan kuvaileva. Kuvailevassa tutkimuksessa mm. selvitetään vähän tunnettua ilmiötä ja etsitään uusia näkökulmia. (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara 2009, 138). Opinnäytetyössä haastateltiin yhtä terveydenhoitajaa, kahta terveystiedon opettajaa ja nuoriso-ohjaajaa ja näin saatiin tietoa, miten seksuaalikasvatuksen opettaminen jakautuu eri ammattiryhmien kesken ja tuloksiin saatiin erilaisia näkökulmia asiaan. Myös haastattelujen pohjalta seksuaalikasvatuksen opetuksessa ilmenevät kehittämistarpeet- ja kehitysideat olivat yksi tarkastelun kohde opinnäytetyössä. Opinnäytetyössä haluttiin myös selvittää, miten moniammatillista työskentelyä voisi kehittää. Haastateltavat työskentelevät Oulussa yläkoulussa tai yläkouluikäisten parissa.

Kun halutaan tuottaa sellaista tietoa, joka koskee havaintoja, arvoja, asenteita tai kokemuksia, tutkimusaineisto on mielekästä koota haastattelemalla (Jyväskylän Yliopisto 2015, viitattu 26.9.17). Opinnäytetyössä pyritään kuvaamaan näitä aiheita syvällisesti ja pohtia haastatteluiden tulosten pohjalta mahdollisia uusia kehittämis ehdotuksia opetuksen kehittämiseen. Opinnäytetyössä myös selvitettiin, miten nuoret maahanmuuttajat ja heidän eri kulttuuritaustansa otetaan tällä hetkellä huomioon seksuaalikasvatuksessa ja miten yhteiskunnan lisääntyvän monikulttuurisuuden tulisi vaikuttaa opetukseen ja eri kulttuurien yhdenvertaisuuteen. Pyrimme tuottaa sellaista tietoa, mitä seksuaalikasvatusta antavat henkilöt voivat hyödyntää työssään ja myös me hyödyimme tästä tutkimuksesta ammatillisen kasvun kannalta.

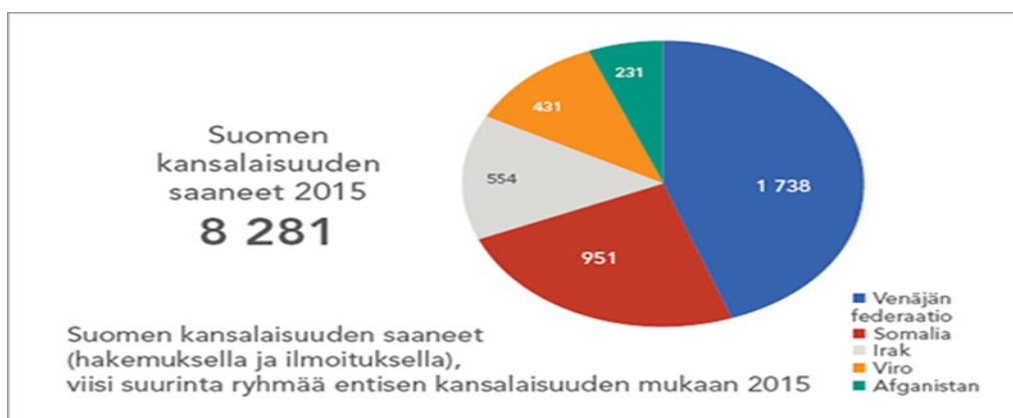
Opinnäytetyö lähti liikkeelle tekijöiden omasta kiinnostuksesta aihetta kohtaan. Yhteistyökumppanit Oulun Ystävyydestalo, Poikien Talo ja eräs Oulun yläkoulu ovat mukana opinnäytetyössä tiedon lähteinä.

2 NUORTEN MAAHANMUUTTAJIEN SEKSUAALIKASVATUS

2.1 Maahanmuuttajat Suomessa

Maahanmuuttaja on yleiskäsite henkilölle, joka on muuttanut maasta toiseen. Yleensä käsitettä käytetään silloin kun henkilö on syntynyt ulkomailla, mutta käsitteellä voidaan myös viitata kaikkiin eri syistä muuttaneisiin henkilöihin. (Kansalaisuustilastot 2016, viitattu 17.3.2016.) Kuitenkin tilastokeskuksen (2009) mukaan maahanmuuttaja on henkilö, joka on saanut vähintään vuoden mittaisen oleskeluluvan ja jolla on kotikunta sekä tiedot väestörekisterissä (Abdelhamid 2009, 19). Anisin (2008) mukaan maahanmuuttaja tarkoittaa muualta muuttaneita ulkomailla syntyneitä ihmisiä, jotka poikkeavat taustansa tai ulkonäkönsä perusteella suomalaisista, riippumatta siitä kuinka kauan he ovat asuneet Suomessa tai onko heillä Suomen kansalaisuutta (Abdelhamid 2009, 19).

Kuviosta 1 näkyy Suomen kansalaisuuden saaneiden suurimmat väestöryhmät, jotka ovat Venäjä, Somalia, Irak, Viro ja Afganistan. (Kansalaisuustilastot 2016, viitattu 17.3.2016.) Kuviossa ei kuitenkaan näy Suomen maahanmuuttajien kokonaismäärää, koska kaikki eivät ole saaneet Suomen kansalaisuutta. Ulkomaalaistaustaisten määrä Suomessa on kasvanut 1990-2014 vuosien aikana 0,8 prosentista 5,9 prosenttiin eli ulkomaalaistaustaisten määrä oli vuonna 2014 jo 322 711 henkilöä (Maahanmuuttajat väestössä 2016, viitattu 17.3.2016).

KUVIO 1. Suomeen tulleiden maahanmuuttajien suurimmat väestöryhmät 2015.

Monikulttuurisuus on vanha ilmiö, mutta käsitteenä silti aika nuori. Suomessa alettiin puhua monikulttuurisuudesta vasta 1990-luvulla, kun alettiin ennakoida maahanmuuttajien määrän kasvua. Monikulttuurisuudella käsitetään erilaisten ihmisten ja ihmisryhmien elämistä samassa paikassa samaan aikaan. Monikulttuurinen yhteiskuntapolitiikka tavoittelee ihmisten välistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Monikulttuurisissa hoitosuhteissa ja hoitoyhteisöissä tulee huomioida ihmisten kulttuuriset lähtökohdat ja vuorovaikutuksessa tulee huomioida erilaisuuden kunnioitus, tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus. Päämääränä on asiakkaan kulttuurin huomioiminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. (Abdelhamid 2009, 18-19.)

Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat nuoret maahanmuuttajat, jotka ovat saaneet oleskeluluvan Suomeen tai Suomen kansalaisuuden. Oleskeluluvan saaneet saavat myös osallistua perusopetukseen valmistavaan opetukseen, mutta Perusopetuslain mukaan kunnan ei ole pakko järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta (Perusopetukseen valmistava opetus 2016, viitattu 2.4.2016). Valmistavassa opetuksessa pyritään mm. antamaan riittävät valmiudet suomen tai ruotsin kielen osaamiseen perusopetusta varten, edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja edistää oppilaiden kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan (Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015, viitattu 2.4.2016).

Maahanmuuttajaviraston (2016) mukaan maahanmuuttajia ovat kaikki maasta toiseen muuttaneet henkilöt. Maahanmuuttajilla tarkoitetaan kuitenkin opinnäytetyössä henkilöitä, jotka ovat muualta muuttaneita ulkomailla syntyneitä ihmisiä, jotka poikkeavat taustansa tai ulkonäkönsä perusteella suomalaisesta tai länsimaisesta kulttuurista (Abdelhamid 2009, 19). Opinnäytetyössä puhutaan siis maahanmuuttajista, joiden kulttuuri ja arvot ovat erilaiset kuin Suomessa tai yleisesti länsimaissa.

Nuorilla tarkoitamme opinnäytetyössä 15-24-vuotiaita YK:n tilastollisen materiaalin mukaan (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014, viitattu 25.4.2016). Kuitenkin nuoruuden raja on monissa tapauksissa häilyvä ja iän sijaan tärkeitä nuoruuteen kuuluvia määritelmiä on minäkuvan muodostaminen aikuisuuden identiteettiin ja itsenäistyminen sekä näihin liittyen myös seksuaalisuuteen liittyvät tiedot ja taidot nuoruudessa kehittyvät (Vammaispalvelujen käsikirja 2016, viitattu 25.4.2016). Erityisesti maahanmuuttajien kohdalla iän

määrittäminen nuoruudessa voi olla hankalaa, sillä he eivät välttämättä käy koulua sen ikäisenä, mitä suomalaisessa yhteiskunnassa on yleensä tapana.

2.2 Nuorten seksuaalisuus ja seksuaalikasvatus

Maailmanterveysjärjestön, WHO:n määritelmän mukaan seksuaalisuus on osa ihmisenä olemista ja sitä ei voida rajoittaa pelkkään seksuaaliseen käyttäytymiseen. Siihen liittyy seksin lisäksi sukupuoliroolit- ja identiteetti, seksuaalinen orientaatio, erotiikka, nautinto, intimitteetti ja lisääntyminen. Seksuaalisuus ilmenee monella tavalla ja se vaikuttaa biologisesti, psykologisesti, sosiaalisesti, ekonomisesti, poliittisesti, kulttuurillisesti, laillisesti, historiallisesti, uskonnollisesti ja henkisesti. (WHO 2016, viitattu 16.3.2016.) Seksuaalisuuden ja sukupuolen esille tuomiseen vaikuttavat yhteiskunnan normit ja määräykset ja ne muuttuvat ajan myötä. (Tiedä ja toimi. Seksuaalisuus on ihmisoikeus 2014, viitattu 31.3.2016.)

Seksuaalikasvatuksen tavoitteena on antaa tietoa, taitoja, opettaa vastuullisuutta ja huolenpitoa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista (Seksuaalisuus, viitattu 2.4.2016). Seksuaalikasvatus voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen, seksuaalivalistukseen, neuvontaan sekä opetukseen. Valistuksessa tiedon jako keskittyy yhteen teemaan kerrallaan ja sitä toteutetaan yleensä suuremmille joukoille ja tiedon kulku on yksisuuntaista, vastaanottajilla ei ole mahdollista osallistua keskusteluun. Opetus taas on keskustelumaista, yleensä pienelle ryhmälle suuntautuvaa toimintaa, jolloin on mahdollisuus kysymyksiin ja osallistumiseen. Neuvonta taas tapahtuu yksilön ja neuvojan välillä ja lähtökohtana ovat neuvottavan omat lähtökohdat ja tarpeet, neuvoja on seksuaalineuvontakoulutuksen saanut henkilö. (Seksuaalisuus 2014, Vammaispalvelujen käsikirja 2016, viitattu 2.4.2016.)

Seksuaalikasvatuksen toteuttamisessa tulee huomioida henkilön ikä ja kehitystaso. WHO on julkaissut Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa-ohjeen, joka toimii koulujen seksuaalikasvatuksen suuntaviivana ja joka mm. huomioi nuorten kehitystason. Huomiota tulee ottaa myös seksuaalikasvatusta vastaanottavan kulttuuri, sukupuoli ja uskonto. Seksuaalikasvatus alkaa jo syntymästä lähtien ja sitä antavat yksilön ympärillä olevat henkilöt ja organisaatiot kuten päiväkotia, koulu, media ja vanhemmat. Kasvatusta tapahtuu sekä tiedostamatta että tarkoituksellisesti. (Seksuaalikasvatus 2016, viitattu 17.3.2016.) Seksuaalikasvatuksen tulee tavoittaa kaikki lapset ja nuoret tasa-arvoisesti.

Koulun tulee laatia seksuaalikasvatussuunnitelma ja se suunnitellaan moniammatillisessa yhteistyössä. Mukaan otetaan opettajien ja kouluterveydenhuollon lisäksi myös alueen muut yhteistyökumppanit kuten nuorisotoimi ja seurakunnan nuorisotyö. (Tiedä ja toimi. Seksuaalikasvatus on ihmisoikeus, viitattu 2.4.2016.)

Terveysneuvonnan asetuksen 14§ mukaan yleiseen terveysneuvontaan kuuluu seksuaaliterveys ja raskauden ehkäisy. Tätä asetusta toteutetaan opiskelija- ja kouluterveydenhuollon oppaissakin. Seksuaaliterveyden edistäminen toteutetaan yhteistyössä terveydenhuollon ammattilaisten ja koulun terveystiedon opetuksen kanssa. Keskeisiä asioita ovat myönteisen seksuaalisuuden edistäminen lapsuudessa, nuoruudessa ja parisuhteessa, seksuaalisen ja sukupuoli-identiteetin kehittymisen tukeminen, sukupuolitautilien ja ei-toivottujen raskauksien ehkäisy sekä seksuaalisen väkivallan tunnistaminen ja ehkäisy (Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto 2009, viitattu 31.3.2016).

Seksuaalikasvatuksen tavoitteena on lisätä kykyä ja taitoja muodostaa tasa-arvoinen suhde, jossa on ymmärrys ja kunnioitus kumppanin tarpeita ja rajoja kohtaan. Seksuaalikasvatuksessa keskitytään myös siihen, että se lisäisi vastuullisuutta seksuaalioikeuksien ja vastuiden toteutumisesta. (Tiedä ja toimi. Seksuaalikasvatus on ihmisoikeus, viitattu 2.4.2016.)

Yksi seksuaalikasvatuksen tärkeistä tehtävistä on opettaa lapsille ja nuorille tarvittavat tiedot, taidot. Ennen kaikkea opettaa positiivisia arvoja, joiden pohjalta lapsi tai nuori ymmärtää paremmin omaa seksuaalisuuttaan, pystyy nauttimaan paremmin seksuaalisuudestaan, pystyy muodostamaan turvallisia ja tyydyttäviä suhteita, ottaa vastuuta omasta ja muiden seksuaaliterveydestä ja hyvinvoinnista. Seksuaalikasvatus siis auttaa lapsia ja nuoria tekemään valintoja, jotka parantavat heidän elämänlaatua, samalla auttaa heitä kehittämään yhteiskuntaa oikeudenmukaisempaan ja myötätuntoisempaan suuntaan. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, viitattu 31.3.2016.)

2.3 Seksuaalioikeudet ja arvot osana nuorten seksuaalikasvatusta

Seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksia, ne ovat tunnustettu: kansallisissa lainsäädännöissä, kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa ja muissa yleisesti hyväksytyissä asiakirjoissa. Jotta seksuaalioikeudet toteutuisivat, täytyy kunnioittaa myös muita ihmisoikeuksia kuten oikeuksia sukupuolten tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen. Tähän liittyy myös laajempi itsemääräämisoikeuden kunnioitus ilman pakkoa ja hyväksikäyttöä (Aaltonen 2012; Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, viitattu 31.3.2016, Amnesty International 2016, viitattu 2.4.2016).

Seksuaalioikeuksia ovat mm. oikeus: omaan seksuaalisuuteen, tietoon ja koulutukseen seksuaalisuudesta, kumppanin valintaan, yhteiseen tahtoon perustuvaan avioliittoon, päätökseen hankkiiko lapsia, vastuullisuuteen omasta seksuaalisuudestaan, suojella itseään ja tulla suojelluksi, seksuaaliterveyspalveluihin, tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen, yksityisyyteen ja oikeus vaikuttaa (Seksuaalioikeudet 2016, viitattu 22.3.2016, Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, viitattu 31.3.2016). Kaikki nämä oikeudet eivät koske alaikäisiä, esim. oikeus yhteiseen tahtoon perustuvaan avioliittoon, mutta alaikäisten on tärkeä tietää seksuaalioikeudet mitä lähemmäksi tulevat täysi-ikää.

Suomessa suhtaudutaan nykyään seksuaalisuuteen ja siihen liittyvään tietoon suhteellisen avoimesti, verrattuna muuhun maailmaan. Monien maahanmuuttajien lähtömaissa seksuaalisuutta käsittelevää tietoa pidetään nuorille haitallisena. Suomeen tulevilla maahanmuuttajilla voi myös olla ennakkokäsityksiä ja pelkoja suomalaisten seksuaalisuudesta, joten he kokevat tarvetta suojella lapsiaan suomalaisten huonolta vaikutukselta. Maahanmuuttajille voi myös tulla järkytyksenä suomalaisten arkitodellisuus, jossa naiset voivat pukeutua sekä käyttäytyä vapaasti valitsemallaan tavalla, toisin kuin heidän lähtömaassaan. Pahimmillaan tämä voi johtaa sukupuolinnormien ymmärtämättömyyteen ja ohittamiseen ja seksuaalisiin konfliktitilanteisiin, jopa väkivaltaan. (Brusila 2015, viitattu 18.12.2017).

Väestöliiton toimintasuunnitelman (2009) mukaan maahanmuuttajataustaisten nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyden opetuksen perustana tulisikin painottaa arvostavaa suhdetta omaan kehoon ja itsemääräämisoikeuteen. Nuorten maahanmuuttajien kohdalla

on tärkeää, että he saavat tietoa seksuaalioikeuksistaan ja arvoista, sillä maahanmuuttajanuoret saattavat kohdata suuria ristiriitoja näiden suhteen perheessään. Esimerkiksi maahanmuuttajatytöt saattavat kohdata oman kulttuurinsa ja seurustelun sekä avioitumisen suhteen suuria ongelmia, sillä omassa kulttuurissaan kyse on koko ryhmän kunniaista, eikä pelkästään nuoren omasta päätöksestä. Joissakin kulttuureissa tämä halu rajoittaa naisen sukupuolisuutta saattaa johtaa seksuaaliterveyden kannalta ei toivottuihin muotoihin kuten väkivaltaan, hyväksikäyttöön, liikkuvuuden rajoittamiseen, aborttiin pakottamiseen tai sen estämiseen, ehkäisyn kielttoon tai seksuaaliterveystiedon kieltämiseen. (Brusila 2015, viitattu 18.12.2017). Tällaisten syiden takia nuorten ja erityisesti tyttöjen seksuaaliterveys vaatii huomiota ja puheeksi ottaminen on tärkeää.

Maahanmuuttajien seksuaaliterveyteen vaikuttaa koulutuksen, varallisuuden ja sosiaalisen aseman lisäksi erilaiset sukulaisuusjärjestelmät, perhemuodot, naisten ja miesten hyveisiin ja oikeuksiin liittyvät arvot ja uskonnollisuus, jotka saattavat vaikuttaa positiivisella tai negatiivisella tavalla maahanmuuttajien seksuaalioikeuksiin ja lisääntymisterveyteen. (Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen 2009, viitattu 8.2.2017) Siksi olisikin tärkeää, että maahanmuuttajanuoret saisivat tietoa seksuaalioikeuksistaan ja suomalaisen kulttuurin arvoista luotettavalta taholta, jotta välttyttäisiin erilaisilta konflikteilta ja voidaan ehkäistä alistamista, väkivaltaa ja muita ihmisoikeuksien rikkomuksia.

2.4 Yhdenvertaisuuden toteutuminen yläkoulussa

”Yhdenvertaisuus on paitsi arvo ja tavoite myös toimintaa. Se on normien kyseenalaistamista ja aktiivista valtasuhteiden purkamista. Suvaitsevaisuus on normatiivisuutta, eikä kyseenalaista taustalla olevia normeja.” (Älä olet- normit nurin! 2013, 12).

Nykyisen opetussuunnitelman arvopohjan sekä yhdenvertaisuuslain mukaan kaikkien oppilaiden tulisi olla yhdenvertaisessa asemassa keskenään, samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta (Opetushallitus 2014; Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325, viitattu 1.2.2017). Opetussuunnitelmassa tulee ilmi terveystiedon kohdalla, kuinka oppiaineen sisällössä tulisi huomioida mm. kulttuurinen herkkyyks, kansalaisten yhdenvertaisuus ja ihmisoikeuk-

sien kunnioittaminen. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa tulisi ottaa huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. (Opetushallitus 2014, viitattu 1.2.2017.)

Yhdenvertaisuuden toteutuminen vaatii riittäviä resursseja koulussa. Muun muassa toimiva oppilashuolto, riittävä oppilaan ohjaus ja sopivan kokoiset opetusryhmät edesauttavat yhdenvertaisuuden toteutumista koulussa. (Opetushallitus 2014, viitattu 1.2.2017; Älä oleta- normit nurin! 2013, 10). Kun opetusryhmät ovat suhteellisen pieniä, voidaan antaa yksilöllisempää opetusta kuin suurten ryhmien kohdalla ja näin taataan opetuksen laatu ja opetuksen tasa-arvoisuus. Tämä auttaa erityisesti erityisryhmiä kuten maahanmuuttajataustaisia, joilla oletettavasti on haasteita esim. kielen kohdalla. (Salo 2016, viitattu 16.2.2017.) Myös ammattilaisten perehtyneisyys eri kulttuureihin voi lisätä yhdenvertaisuuden toteutumista työssä ja opetuksessa. Kun tietää mihin kaikkiin asioihin tulisi kiinnittää huomiota, osaa paremmin suunnitella ja ennakoida kohtaamisia ja näin syntyy vähemmän ristiriitoja.

Kulttuurien välisissä vuorovaikutustaidoissa ja tasoissa suhteessa maan vallitsevaan kulttuuriin on monia eri tasoja. Voidaan puhua interkulttuurisuudesta tai interkulttuurisesta kompetenssista, jossa pyritään viestimään taitavasti ja rakentavasti kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kanssa. (Hartikainen & Mattila 2011, viitattu 18.12.2017). Opetushallitus on toteuttanut Maailmankansalaisena Suomessa- hankkeen 2011, joka tuotti materiaaleja ja oppaita koulujen käyttöön koskien mm. interkulttuurisuutta (Opetushallitus 2011, viitattu 18.12.2017.)

Koulun maahanmuuttajataustaisten opetuksen kehittymisen kannalta olisi hyvä tunnistaa millä tasolla koulu on, silloin voitaisiin keskittyä olennaisiin tukitoimiin kuten suvaitsevaisuuskasvatukseen. (Immonen-Oikkonen & Leino 2010, viitattu 16.2.2017.) Ennakkoluulojen vähentäminen ja siten yhdenvertaisuuden lisääminen madaltaisi aidosti suomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten kynnystä toimia hyvässä yhteistyössä keskenään. Kun kulttuurit tulevaisuudessa etenevin määrin yhdistyvät ja monikulttuurisuus lisääntyy kaikkialla maailmassa, on kaikkien etu, jos ennakkoluuloja ja yhteentörmäyksiä voisi välttää esimerkiksi vähentämällä ennakkoluuloja jo yläkoulussa. Maahanmuuttajataustaisten kotouttaminen myös onnistuisi paremmin, jos mietittäisiin monelta kantilta seksuaalikasvatusta ja tuotaisiin siihen eri näkökulmia sekä arvostusta.

Yhteiskunnassa eri ihmisryhmät eivät ole tällä hetkellä yhdenvertaisia ja se näkyy myös koululuokissa: ryhmien välisiä valtasuhteita muokkaavat yhteiskunnalliset valtasuhteet, jotka kumpuavat taloudesta, kulttuureista ja politiikasta. Tämä näkyy koulussa mm. siinä, ketä suvaitaan ja ketkä suvaitsevat. Esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten oletetaan suvaitsevan ja hyväksyvän lähes kaikki suomalaisesta kulttuurista, mutta taas kantasuomalaisten asennetta ja suvaitsevaisuutta katsotaan helpommin läpi sormien. Yhdenvertaisuuskasvatus lähtee yhdenvertaisuussuunnitelmasta, jonka laki määrää koulujen laativan (Opetushallitus 2014, viitattu 1.2.2017). Normien tiedostaminen omassa kulttuurissa ja muutenkin havahtuminen omaan suhtautumiseen eri kulttuureita kohtaan on hyvä lähtökohta kohti yhdenvertaisempaa ammattitaitoa (Älä oletat - normit nurin! 2013).

2.5 Moniammatillinen seksuaalikasvatus

THL:n seksuaali- ja lisääntymisterveystoimintaohjelman 2014-2020 (2016) mukaan alaasteikäisten seksuaalikasvatus kuuluu luokanopettajalle, joka opettaa seksuaali- ja lisääntymisterveyttä integroituna moniin eri oppiaineisiin. Yläasteelle siirryttäessä seksuaalikasvatus siirtyy terveystiedon opettajalle. Kouluterveydenhoitajan rooli seksuaalikasvatuksessa tulee ilmi seksuaalisuuden puheeksi ottamisena terveystarkastusten yhteydessä ja mahdollisesti terveydenhoitaja voi osallistua myös opetukseen. THL:n toimintaohjelman mukaan kouluterveydenhoitajien ja terveystiedon opettajien yhteistyöhön tulisi tulevaisuudessakin kiinnittää huomiota. Myös opetussuunnitelma vaatii terveystiedon kohdalla opetuksen suunniteltavan niin, että yhteistyö eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa mahdollistuu. (Klemetti & Raussi-lehto 2016, viitattu 17.12.2016; Opetushallitus 2014, viitattu 1.2.2017).

Vaikka opettajan antama seksuaalikasvatus olisi hyvää, aihe on silti niin henkilökohtainen, ettei kysymyksiä voida välttämättä luokkatilanteessa tai pienissä ryhmissä esittää. Erityisesti pojille tehdyn kyselyn tuloksena kävi ilmi, että he toivoisivat seksuaalikasvatuksessa henkilökohtaista ohjausta juuri kouluterveydenhoitajalta. Terveystiedonhoitajan kanssa keskustelut ovat yksilöllisiä ja henkilökohtaisempia (Bildjuschkin 2015, viitattu 17.12.2016.) Haasteita voi joissain tapauksissa aiheuttaa, se miten esimerkiksi pojat saadaan terveydenhoitajan puheille, mutta tällä olisi seksuaalikasvatuksen vaikuttavuutta lisäävä vaikutus, jos myös terveydenhoitajan palveluita hyödynnettäisiin opettajan opetuk-

sen ohella. Olisi siis tärkeää madaltaa myös kynnystä terveydenhoitajan palveluiden käyttämiselle. Eri ammattiryhmien ja toimialojen yhteistyö paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla niin, että seksuaalikasvatuksella ja sitä tarjoavilla palveluilla olisi yhtenäiset tavoitteet, jotka tukevat toisiaan, on yksi tärkeä tavoite moniammatillisen seksuaalikasvatuksen kehittämisessä.

Seksuaalikasvatukseen kuuluu olennaisesti myös seksuaaliohjaus, joka tarkoittaa seksuaalisuuden puheeksi ottamista jokapäiväisissä tilanteissa. Tällaista ohjausta annetaan sosiaali- ja terveysalan piirissä olevien toimipisteiden lisäksi nuorisotyössä ja vapaa-ajanohjauksessa. Tällöin ohjaus on vapaamuotoisempaa, mutta silti koulutetun ammattilaisen antamaa. (Klemetti & Raussi-lehto 2016, viitattu 17.12.2016.) Seksuaalikasvatuksessa voidaan siis hyödyntää myös erilaisia järjestöjä ja tukiryhmiä. Seksuaalikasvatuksessa yhteistyötä tehdään myös vanhempien ja muun yhteisön kanssa.

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tavoitteena on selvittää haastattelemalla seksuaalikasvattajia, mistä seksuaalikasvatus koostuu heidän opetuksessaan seksuaalioikeuksien, arvojen ja yhdenvertaisuuden osalta. Lisäksi selvitetään, huomioidaanko seksuaalitietojen eri lähtötasot ja kulttuuritaustat opetuksessa tai terveydenhoitajan vastaanotolla. Tarkoituksenamme on myös selvittää miten maahanmuuttajille sekä kantasuomalaisille tuodaan opetuksessa tai terveydenhoitajan vastaanotolla ilmi yhdenvertaisuutta. Selvitämme myös, miten näistä teemoista koostuva seksuaalikasvatus jakaantuu eri ammattiryhmien välillä ja miten sitä voitaisiin kehittää.

Tutkimustehtävänä on vastata kysymyksiin:

1. Miten eri kansallisuudet otetaan seksuaaliopetuksessa huomioon?
2. Mitä maahanmuuttajanuorille ja kantasuomalaisille opetetaan seksuaalioikeuksista, arvoista suomalaisessa kulttuurissa?
3. Miten yhdenvertaisuus toteutuu eräässä yläkoulussa?
4. Miten eri teemojen opetus jakautuu eri ammattiryhmien välille?
5. Miten yhteistyö toimii tällä hetkellä ja miten sitä voitaisiin kehittää?

Tutkimuksen tavoitteena on tulosten hyödynnettävyys terveydenhoitajan, terveystiedonopettajan ja nuoriso-ohjaajan työn kehittämisessä seksuaalikasvatuksen osalta. Myös maahanmuuttajanuoret sekä kantasuomalaiset voivat hyötyä osaltaan tuloksista, jos seksuaalikasvattajat saavat joitakin kehitysajatuksia työhönsä tulosten pohjalta. Tuloksia opinnäytetyön tekijät voivat hyödyntää myös itse tulevassa ammatissaan, esimerkiksi kouluterveydenhoitajana tai yleensä maahanmuuttajien parissa terveydenhoitajana työskentelevänä. Tuloksista voi ilmetä lisää tutkittavaa, sillä tästä näkökulmasta maahanmuuttajapoikien seksuaalikasvatusta ei ole opinnäytetöissä tutkittu. Tuloksia voisi hyödyntää myös muut Oulun terveydenhoitajat tai Pohjois-Pohjanmaan terveydenhoitajat sekä terveystiedonopettajat ja nuoriso-ohjaajat. Opinnäytetyö esitetään Oulun ammatti- korkeakoulussa Hyvinvointia yhdessä- päivänä, jolloin tietoa aiheesta saadaan suoraan tuleville, ja myös mahdollisesti jo valmistuneille alan ammattilaisille.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Kvalitatiiviselle tutkimukselle ominaista on ihmisten kokemusten, tulkintojen, käsitysten tai motivaatioiden tutkiminen sekä ihmisten näkemysten kuvaaminen. Kvalitatiivista tutkimusta voidaan käyttää kuvaamaan uusia tutkimusalueita, joista ei vielä tiedetä paljon. Kvalitatiivinen tutkimusote soveltuu myös jo olemassa olevien tutkimusalueiden tutkintaan silloin, kun etsitään uusia näkökulmia tai epäillään teorian tai käsitteen merkitystä, tutkimustuloksia tai aiemmin käytettyä metodiikkaa. Myös asian tutkiminen ymmärtämisen näkökulmasta voi olla valinnan perusteena. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusasetelmat voivat olla joustavia ja tietoa haetaan useista paikoista ja aineistojen hakeminen sekä keruu voi muovautua tutkimusprosessin aikana. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2013, 65-67).

Tutkimusaiheeseemme sopii mielestämme hyvin kvalitatiivinen menetelmä, sillä tutkimme uskomuksia, asenteita ja vuorovaikutussuhteita maahanmuuttajien seksuaalikasvatuksen osalta. Halusimme selvittää opinnäytetyössämme syvällisesti ammattilaisten käsityksiä, tulkintoja ja näkökulmia aiheesta, mikä on laadulliselle tutkimukselle ominaista. Opinnäytetyön aihe oli prosessin myötä muuttuva ja myös siksi laadullisen tutkimuksen joustavuus ja useiden tietolähteiden käyttö sopivat tutkimusmenetelmäksi. Tutkimuksen toteutus kvalitatiivisella menetelmällä oli myös siksi perusteltua, että aineiston keruu ja analysointi laadullisin keinoin sopi opinnäytetyön tavoitteisiimme parhaiten. Tavoitteena oli myös pohtia saamiemme tulosten tarkoitusta ja tuoda opinnäytetyön tulosten pohjalta esille kehittämisehdotuksia.

4.2 Aineiston keruu ja analyysi

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä yleistettävyyteen, joten otos tutkimukseen on harkinnanvarainen. Otokseen pyritään saamaan henkilöitä, jotka edustavat tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman hyvin ja monipuolisesti. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen

2013, 65-67). Opinnäytetyötä suunniteltaessa haastattelimme terveydenhoitajia maahanmuuttajien terveyskeskuksessa ja saimme tietoa maahanmuuttajataustaisten terveydenhuollosta, mutta muutoin yhteistyö ei jatkunut heidän kanssaan. Saimme positiivista palautetta aiheestamme, vaikka sen koettiin olevan haasteellinen juuri sen laajuuden vuoksi.

Aiheen tarkentuminen jatkui haastattelemalla Oulun Tyttöjen talon työntekijöitä. Tämän jälkeen järjestettiin haastattelu Poikien Talon nuoriso-ohjaajaan kanssa ja saimme molemmista lähteistä hyödyllistä tietoa opinnäytetyöhömmme. Saimme internetiä tutkimalla ja omaa opinnäytetyö ohjaajaamme konsultoimalla sopivat henkilöt haastateltaviksi ja otimme heihin yhteyttä sähköpostilla. Internetistä haimme tietoa mm. käyttämällä avainsanojamme hakusanoina. Opinnäytetyössä haastateltavat ovat seksuaalikasvatusta maahanmuuttajanuorten parissa osana työtään tekeviä ammattilaisia ja näin saatiin luotettavia, monipuolisia lähteitä tutkimustuloksiin.

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina, jolloin haastattelun aihepiirit ja teema olivat tiedossa, mutta kysymykset olivat avoimia ja niiden esittämisjärjestys vaihteli haastattelun kulun mukaan. Näin haastattelussa korostuivat ihmisten asioille antamat tulkinnat ja merkitykset (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 125-126).

Ennen varsinaista esihaastattelua otimme selvää, tarvitaanko haastateltavilta kirjallista suostumusta haastattelujen sisällön käyttöön, mutta koska haastattelun kohteena olevat henkilöt ovat täysi-ikäisiä, riitti että he antoivat meille suullisen suostumuksensa.

Huhtikuussa 2016 kävimme Oulun Ystävyystalolla esihaastattelemassa nuoriso-ohjaajaa, jolta saimme paljon tietoa maahanmuuttajista ja heidän seksuaalikasvatuksestaan hänen näkökulmasta. Tällöin myös testasimme teemahaastattelu lomaketta ja muokkasimme sitä vielä haastattelun jälkeen. Tässä vaiheessa aiheen rajausta alkoi muodostua selkeämmäksi. Koimme, että maahanmuuttajien seksuaalikasvatuksesta ollessa kyse, esille nousi vahvasti seksuaaliarvot, oikeudet ja yhdenvertaisuus asiat. Huomasimme myös, että meitä kiinnosti erityisesti ammattilaisten näkökulma aiheeseen ja koimme sen myös omaa ammattitaitoamme eniten kehittäväksi, että tutkimme asiaa seksuaalikasvatuksen opetuksen näkökulmasta. Halusimme tutkimuksessamme ottaa yhdeksi tärkeäksi tekijäksi moniam-

matillisuuden seksuaalikasvatuksessa ja tämän jälkeen melko pian haastattelimme Oulussa työskentelevää terveydenhoitajaa ja kahta terveystiedon opettajaa, jotka työskentelevät samassa koulussa.

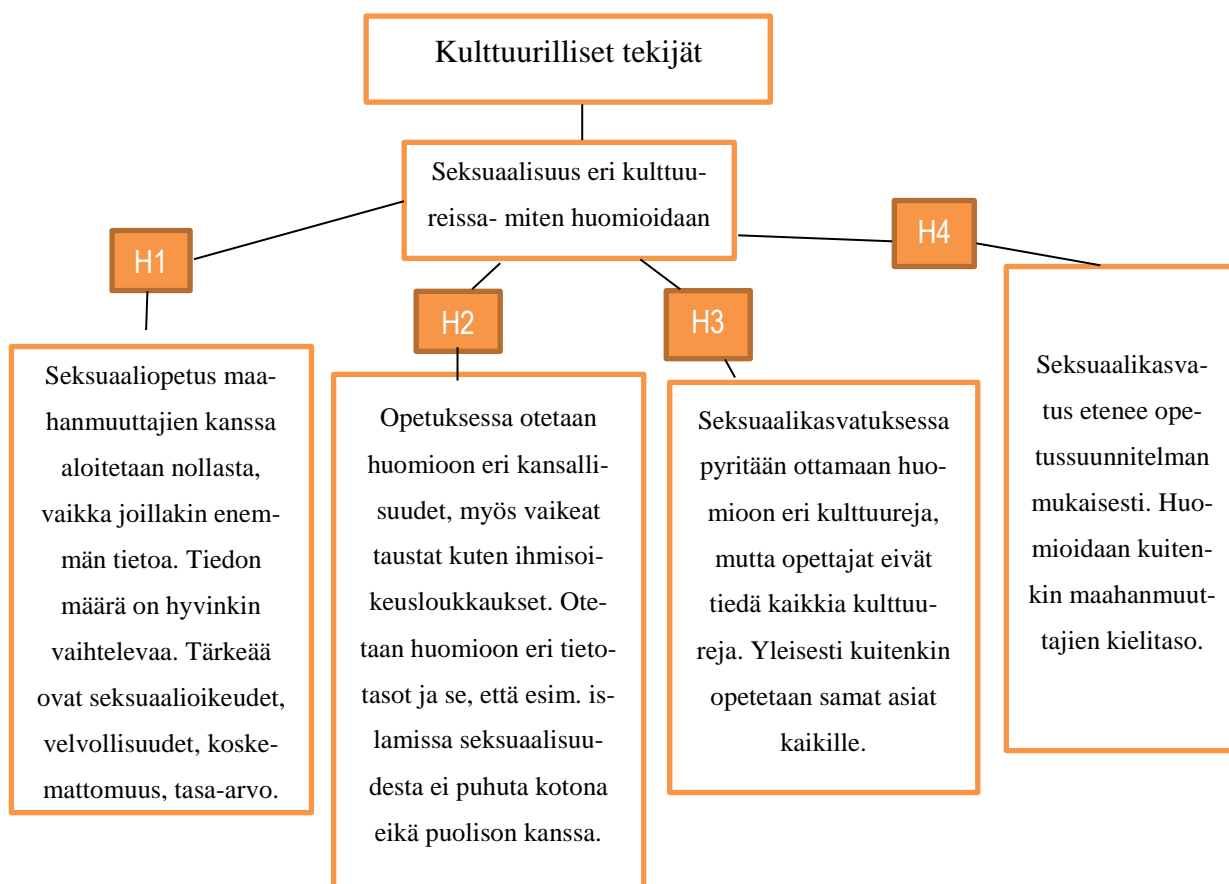
Analysoimme aineiston teemoittelun avulla. Aineiston analyysia varten haastattelunauhojen materiaali kirjoitettiin tekstiksi, eli litteroitiin. Aineiston litteroitiin sanasta sanaan, jotta se ei jäisi kesän ajaksi kesken ja asiat pysyisivät muistissa. Syksyllä marraskuussa 2016 aloitimme taas työstämään opinnäytetyötämme, kohdensimme tietoperustaa sekä aloimme suunnitella sisällönanalyysin valmisteluvaihetta eli valittiin analyysiyksikkö. Aineiston analysointi tehtiin teorialähtöisen eli deduktiivisen teemoittelun avulla, joka on yksi laadullisen analyysin perusmenetelmistä, siinä aineistosta pyritään hahmottamaan keskeisiä aihealueita eli teemoja. (KvaliMOTV- menetelmäopetuksen tietovaranto 2006, viitattu 10.10.2017; Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 135.) Teorialähtöisessä teemoittelussa tietty viitekehys tai teoria ohjaa teemoittelua.

Tammikuussa 2017 aloitimme analysoinnin luokittelemalla haastattelujen sisältöä valitsemiimme teemoihin. Teemojen pohjalta muodostui analyysirunko eli olennaisen tiedon erottamiseksi litteroidusta aineistosta kerättiin aineistoa valittujen teemaotsikoiden alle. Aineistoa pelkistettiin haastateltavien alkuperäisistä ilmauksista ja etsittiin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia niiden välillä. Samankaltaiset lausumat yhdistettiin omaksi alakategoriakseen pelkistettyinä ja nimettiin sitä kuvaavalla nimellä. Sitten samankaltaiset alakategoriat yhdistettiin ja niistä muodostui suuremmat yläkategoriat, joista lopputuloksena saatiin pääkategoriat. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 135-137.)

Pääkategoriat pohjautuivat tutkimustehtäviimme ja haastattelun kysymyksiin. Pääkategoria: seksuaalikasvatuksen sisältö, alakategoriat: biologiset, kulttuurilliset, sosiaaliset ja psykologiset tekijät. Alakategoria kulttuurillisiin tekijöihin sisältyi: seksuaalioikeudet, tasa-arvo, seksuaalisuus eri kulttuureissa, perheet ja niiden moninaisuus. Biologisiin tekijöihin sisältyi sukupuoli, kasvu ja kehitys, lisääntyminen, terveyden hoito esim. sukupuolitautilien ehkäiseminen. Psykologisiin tekijöihin sisältyi tunteet, itsetunto. Sosiaalisiin tekijöihin ihmissuhdetaidot, vuorovaikutustaidot, yhdenvertaisuus, ympäristön asettamat paineet. Näistä alakategorioista opinnäytetyöhön valikoitui kulttuurilliset tekijät ja sosiaaliset tekijät. Teemojen valintoihin vaikutti kirjallisuudesta ja pro gradusta (Tuominen

2012) löytämämme ammattilaisten käsitykset seksuaalikasvatuksen sisällöistä. Moniammatillisuuden otimme erikseen vielä pääkategoriaksi.

Keräsimme liitteen 4 mukaan jokaisesta haastattelusta erikseen tiedot kyseisestä teemasta. Tämän jälkeen keräsimme yhteen kaikista haastatteluista kunkin teeman asiat saman teemaotsikon alle, jolloin oli helpompi vertailla tuloksia keskenään ja muodostaa johtopäätöksiä (liite 4). Kuviossa 2 on esimerkki analysoinnin vaiheesta, jossa on jo yhdistelty jokaisesta haastattelusta saatu tieto. Esimerkkiin on valittu vain yksi alakategoria ja yksi tutkimustehtävä, pääkategoriana kulttuurilliset tekijät ja näkökulmana eri ammattiryhmät.

KUVIO 2. Esimerkki aineiston analyysistä

Eriytettyämme aineistosta omalle tutkimuksellemme olennaiset asiat ja analysoituamme niitä, aloimme kirjoittaa tutkimustuloksia ja pohdimme samalla yhtäläisyyksiä sekä eriväisyyksiä haastatteluista saamamme empiirisen tiedon ja tietoperustan tiedon välillä. Tehdessämme tulkintaa saamistamme tuloksista ja jo haastatteluvaiheessa huomasimme

myös asioita, joita voitaisiin meidän mielestämme kehittää ja mietimme myös kehittämis-
ehdotuksia. Myös haastattelemiltamme henkilöiltä saimme hyviä kehittämisehdotuksia.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Haastattelimme opinnäytetyössämme neljää seksuaalikasvatusta osana työtään tekevää ammattilaista, jotka työskentelevät ympäristössä, jossa on paljon maahanmuuttajanuoria. Halusimme selvittää, miten nämä eri kulttuureista tulevat nuoret otetaan seksuaaliopetuksessa huomioon ja miten yhdenvertaisuus toteutuu yläkoulussa, sillä lähtökohdat ja kulttuuri voivat olla monin tavoin erilaiset kuin kantasuomalaisilla. Halusimme selvittää mitä maahanmuuttajanuorille sekä myös kantasuomalaisille opetetaan seksuaalioikeuksista ja arvoista suomalaisessa kulttuurissa. Lisäksi halusimme myös selvittää, miten näitä meitä kiinnostavia teemoja opetetaan eri ammattiryhmien piirissä ja miten opetus jakautuu heidän välillään. Halusimme myös kartoittaa, olisiko haastattelemiemme henkilöiden mukaan tarvetta enemmän yhteistyölle, ja kokisivatko he sen hyödylliseksi onnistuneen seksuaalikasvatuksen toteuttamiseksi.

H1= nuoriso-ohjaaja, H2= terveydenhoitaja, H3= terveystiedonopettaja mies, H4= terveystiedonopettaja nainen

5.1 Maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatus osana perusopetusta Oulussa

Haastatteluissa saamiemme vastausten perusteella (H3, H4) Oulun kouluissa on nykyään paljon maahanmuuttajia ja melkein joka kouluun otetaan lisääntyvissä määrin maahanmuuttajanuoria. He voivat siirtyä vastaanottokeskuksesta suoraan valmistaville luokille, joissa he ensin käyvät koulua ja kehittävät kielitaitoansa ennen kuin heidät integroidaan normaaleihin luokkiin (H1, H3, H4). Perusopetuslain mukaan kunnan ei ole pakko järjestää tällaista valmistavaa opetusta ennen normaali luokkiin siirtymistä, mutta Oulussa tällaisia valmistavia luokkia on käytössä (Perusopetukseen valmistava opetus 2016, viitattu 1.2.2017). Normaaleilla luokilla on sekaisin kantasuomalaisia ja maahanmuuttajanuoria.

Haastateltavan (H1) ja perusopetuslain mukaan valmistavalla luokalla he opiskelevat kielitaidon lisäksi lukemista, kirjoittamista ja suomalaista kulttuuria ja pyritään auttamaan heidän kotoutumisessaan (Perusopetukseen valmistava opetus 2016, viitattu 1.2.2017).

Kielitaito on yleisin ongelmia aiheuttava tekijä maahanmuuttajanuoren siirtyessä Suomessa kouluun, sillä kielitaito voi olla hyvin rajoittunutta ja he saattavat puhua englantia vain muutamia sanoja (H3, H4). Monesti alussa on kielimuurin takia tarpeellista käyttää myös tulkkia (H2). Kuitenkin kielitaidossa voi olla suuria eroja, sillä maahanmuuttajanuoret voivat tulla hyvin erilaisista olosuhteista. Koska heidän koulutiensä on kotouttamisen ja kielitaidon kehittämisen takia erilainen kuin kantasuomalaisilla, he ovat yleensä muutaman vuoden vanhempia kuin muut samalla luokalla olevat (H3).

Maahanmuuttajanuorille on haastattelemiemme henkilöiden mukaan tärkeää opettaa myös seksuaalisuuteen liittyviä asioita, sillä tietoisuus näistä asioista voi olla hyvin vähäistä. Uskonto on yksi selittävä tekijä tässä asiassa, koska seksi ja seksuaalisuudesta puhuminen kuuluu heidän uskontonsa mukaan vahvasti pelkästään avioliittoon (H1, H2). Yhden haastattelemamme seksuaalikasvattajan (H2) mukaan kuitenkin myös maahanmuuttajanuorilla on esimerkiksi raskaudenkeskeytyksiä ja seksuaalikasvatus on tärkeää myös heidän kohdallaan. Maahanmuuttajien kanssa työskentelevillä henkilöillä tulisi haastateltavan (H2) mukaan olla onnistuneen seksuaalikasvatuksen toteuttamiseksi myös aitoa mielenkiintoa ja ymmärrystä erilaisia kulttuureja kohtaan. Ongelmallista osaltaan maahanmuuttajien opiskelemisessa osana normaalia luokkaa on se, että heille täytyy usein tuottaa erillistä, helpommin ymmärrettävää materiaalia, mikä tuottaa haastateltaviemme (H3, H4) mukaan lisätyötä seksuaalikasvattajille.

Tuomisen 2012 tekemän tutkimuksen mukaan seksuaalikasvatuksen onnistumisen kannalta olennaista on, että sitä ei ole suunnattu pelkästään tietylle sukupuolelle eikä tietylle kulttuuriselle ryhmälle esim. yhteiskunnassa vallitsevalle kulttuurille, sen tulee tavoittaa kaikki ryhmät jollain tasolla. Oppilaiden tulisi kuitenkin opetella tunnistamaan yhteiskunnassa vallalla olevia normeja ja kyetä suhtautumaan niihin kriittisesti ja kypsästi.

5.2 Eri kulttuuritaustojen huomiointi seksuaaliopetuksessa

WHO:n julkaiseman ohjeistuksen mukaan kouluissa järjestettävässä seksuaalikasvatuksessa tulisi ottaa huomioon nuoren kehitystaso, sekä myös vastaanottavan kulttuuri, sukupuoli ja uskonto (Seksuaalikasvatus 2016, viitattu 5.2.2017.) Kahden haastattelumme perusteella (H3, H4) saimme kuitenkin käsityksen, että seksuaalikasvattajat pyrkivät

opettamaan luokkatilassa samat asiat opetussuunnitelman mukaisesti, joten myös seksuaaliopetus pyritään toteuttamaan samalla tavalla kantasuomalaisille ja maahanmuuttajanuorille (H3, H4). Kuitenkin perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti opetuksen tulisi myös tukea oppilaiden kulttuuri-identiteetin kehittymistä ja kasvua aktiivisiksi yksilöiksi omassa kulttuurissaan, sekä lisätä kiinnostusta ja kunnioitusta erilaisia kulttuureja kohtaan. Perusopetuksessa pyritään näkemään asioita eri näkökulmista ja olosuhteista.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan opetuksen tulisi kasvattaa katsomaan yli kiel-, kulttuuri-, uskonto-, ja katsomusrajojen ja luoda edellytyksiä yhteisöllisyydelle ja aidolle vuorovaikutukselle. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, viitattu 1.2.2017.) Myös opetussuunnitelman mukaan opetuksessa ja työtapojen valinnassa tulisi huomioida nuoren kehitystaso, kulttuuri ja elämäntilanne. Jotta tämä toteutuisi vaaditulla tavalla, se vaatii koululta kuitenkin enemmän resursseja. (Opetushallitus 2014, viitattu 5.2.2017.)

Luokkatilanteessa seksuaalikasvatusta antavat haastateltavat pyrkivät haastattelujemme perusteella huomioimaan erilaiset kulttuurit kielitaidon ja osittain uskonnon osalta ja tarvittaessa he ovat kyenneet tekemään pieniä poikkeuksia ja muutoksia opetuksen kulussa (H3, H4). Esimerkiksi yksi haastattelemamme (H4) henkilö on joskus tehnyt poikkeuksia opetuksen muodossa, jos vanhempien suunnalta on ilmennyt huolta opetettavista asioista.

H3: Mä en opettajana tiää kaikkia uskontoja kulttuureja niin hyvin, mutta lähtökohta on se, että kaikille se sama sisältö opetetaan. Siitä lähetään liikkeelle. Ja sitten jos se tuottaa jollekin hirveää ongelmaa, oppilas voi tulla puhumaan tai huoltaja ottaa yhteyttä niin sitten voidaan kattoo sitä. Siinä kunnioitetaan myöskin näitten maahanmuuttajien kulttuuria. Aina pystyy joustaa.

Haastatteluissa (H3-4) tuli myös ilmi, että vanhempien vastustus seksuaalisuuteen liittyvää opetusta kohtaan voi johtua vanhempien ennakkoluuloista ja heidänkin suhtautumisen voimien muuttua, jos tilanteesta keskustellaan. Kuitenkin seksuaalioikeuksiin kuuluu oikeus saada tietoa ja koulutusta seksuaalisuuteen liittyvistä asioista, joten nuorella on oikeus opiskella seksuaalisuuteen liittyviä asioita ja edes vanhemmat eivät voi kieltää nuorta osallistumasta opiskeluun, jos nuori itse haluaa olla mukana (H3-4) (Seksuaalioikeudet 2016, viitattu 5.2.2017). Seksuaaliopetuksessa täytyy myös huomioida maahan-

muuttajien kielitaito, mikä tuli ilmi monessa haastatteluistamme (H3-4). Kielitaidon tuottaessa ongelmia, voivat opettajat tehdä näille nuorille helpotettuja kokeita tai he voivat saada muutoin apua kokeen tekemisessä (H3-4).

Kun taas toisaalta haastattelimme kahta muuta seksuaalikasvattajaa terveydenhoitajaa ja nuoriso-ohjaajan, seksuaaliopetus tapahtui henkilökohtaisemmalla tasolla, silloin eri kansallisuudet pystyttiin ottamaan paremmin huomioon. Eri kansallisuus on kahden haastattelemamme henkilön mukaan (H1, H2) otettu myös huomioon seksuaaliopetuksen sisällössä, kuten poikien kohdalla on painotettu koskemattomuutta, tasavertaisuutta ja kertomalla suomalaisessa kulttuurissa olevista normeista. Kun seksuaaliopetusta annetaan eri kansallisuudesta tulleille, tulisi myös erään haastateltavamme mukaan (H2) huomioida mahdollisesti hyvin erilaiset, vaikeat lähtökohdat mistä maahanmuuttajanuoret voivat olla tulleet.

Taustalla voi olla mahdollisia ihmisoikeuksien loukkauksia ja seksuaalikasvattajan tulee olla myös tällaisiin tilanteisiin valmistautunut (H2). Seksuaaliopetuksessa joissa on mukana maahanmuuttajia, tulisikin ottaa puheeksi esimerkiksi tyttöjen ympärileikkaus (H2). Haastateltavan (H2) mukaan myös uskonto ja kehitystaso olisi tärkeää huomioida maahanmuuttajanuorien seksuaaliopetuksessa. Koska maahanmuuttajaperheissä ei välttämättä keskustella seksuaalisuuteen liittyvistä asioista kotona, niiden puheeksi ottaminen on entistä tärkeämpää.

H2: Monesti kun kysyy, onko näistä (seksuaaliterveysasioista ja ehkäisystä) keskusteltu kotona, niin ei ole, nämä kuuluu vasta avioliittoon. Mutta sitten sanon, että käyn nämä kaikkien kanssa läpi vaikka ne eivät olisi ajankohtaisia, ne voivat olla ennemmin tai myöhemmin. Mutta ite törmää kuitenkin siihen, että maahanmuuttajilla saattaa olla keskeytyksiä vaikka ois kuinka tää uskonto ajatuksena. Ne on tapoja siellä, mistä ei puhuta kotona. Et sitä yritän madaltaa sitä kynnystä yhteydenottoon, terveydenhuoltoon ja lääkäripalveluihin ajoissa, niin että ehkäisypalvelut ja muut tulee tutuiksi, pitää huolehtia itestä ja vastuu on toisestakin.

Haastateltaviemme (H1) mukaan seksuaaliopetus tulisikin monen kohdalla aloittaa aivan alusta, vaikka joillakin heistä olisikin enemmän tietoa. Haastateltavistamme (H1) painotti myös maahanmuuttajien seksuaaliopetuksessa oikeuksista, velvollisuuksista, koskemattomuudesta, itsemääräämisoikeudesta ja tasa-arvosta puhumista ja kertomista suomalai-

sen seurustelukulttuurin piirteistä kuten yksiavioisuudesta, avioliitosta, parisuhteen päättymisestä ja muista tällaisista kulttuurin normeista, jotka eroavat maahanmuuttajien omasta kulttuurista. Haastateltavamme (H2) mielestä heidän valistamisensa siitä, miten he saavat apua terveydenhuollon palveluista ja ehkäisypalveluista on myös erittäin tärkeää, sillä tätä tietoa he eivät välttämättä saa mistään muualta.

Myös MAUSTE- hankkeen yhden tutkimuksen tulokset tukevat terveydenhuollon ennaltaehkäisevien palveluiden tärkeydestä maahanmuuttajanuorille. Tutkimuksessa 43,2 % vastaajista tiesi palveluita, joihin voisi ottaa yhteyttä saadakseen neuvoja ja apua seksiin, raskauteen, aborttiin, perhesuunnitteluun tai seksuaaliseen väkivaltaan liittyvissä asioissa. Tulokset koskevat Jyväskylää ja otanta on pieni, mutta samankaltaisia tuloksia tulisi varmasti myös Oulussa.

Haastateltavamme työskentelevät erilaisissa olosuhteissa, ja luokkahuoneessa tapahtuvassa seksuaalikasvatuksessa ei välttämättä ole yhtä hyvät resurssit erilaisten kansallisuuksien huomioimiseen kuin henkilökohtaisessa seksuaalikasvatuksessa terveydenhoitajan vastaanotolla tai pelkästään maahanmuuttajia sisältävässä luokassa, jossa nuoriso-ohjaaja työskentelee. Tulosten perusteella saimme käsityksen, että eri kansallisuudet otetaan seksuaalikasvatuksessa huomioon tällä hetkellä käytännöllisellä tasolla luokkaympäristössä. Resurssien salliessa opetusta antavat ammattilaiset olisivat mahdollisesti valmiita käsittelemään seksuaalikasvatusta koskevia teemoja enemmän eri kulttuureita huomioiden syvemmällä tasolla. Tällä hetkellä syvempää ja eri kulttuureita huomioivaa seksuaalikasvatusta pystyvät tarjoamaan terveydenhoitaja sekä nuoriso-ohjaaja.

5.3 Seksuaalioikeudet ja arvot osana seksuaalikasvatusta

Yhtenä tutkimustehtävänäimme oli selvittää haastatteluiden avulla mitä asioita maahanmuuttajanuorille ja kantasuomalaisille opetetaan seksuaalikasvatuksessa liittyen tunnustettuihin ihmisoikeuksiin: seksuaalioikeuksiin, arvoihin ja yhdenvertaisuuteen. Nämä kolme asiaa nousivat esille vahvasti maahanmuuttajien seksuaalikasvatuksesta tehdyissä kirjallisissa lähteissä ja myös haastatteluissamme, joten halusimme selvittää mitä näistä asioista opetetaan ja kuinka paljon nämä teemat tulevat oikeasti esille seksuaaliopetuksessa ja miten näitä opetetaan liittyen suomalaiseen kulttuuriin.

Haastateltavan (H1) mielestä seksuaalioikeuksista on tärkeää puhua erityisesti koskemattomuuteen liittyvistä asioista ja siitä, millaisia velvollisuuksia nuorella on itseä ja myös muita kohtaan. Lisäksi itsemääräämisoikeudesta on haastateltavan (H1) mukaan tärkeä keskustella. Esimerkiksi maahanmuuttaja tytöillä voi olla oman kulttuurinsa pohjalta alituneisuutta poikien suhteen, mitä Suomalaisen kulttuurin ja myöskään lainsäädännön suhteen ei sallita.

Haastateltavan (H2) mukaan suomalaisille -sekä maahanmuuttajanuorille opetetaan tasavertaisesti näitä asioita. Haastateltava painotti nuoren oikeutta omaan kehoon, koskemattomuutta, vastuuta itsestä ja toisista. Haastateltavan mukaan seksuaalikasvattaja lähtöinen keskusteleminen, jossa nuoret ovat kuuntelijan roolissa, on osoittautunut hyväksi tavaksi opettaa asioita. Heillä on myös ollut teemapäiviä, jolloin on puhuttu tasa-arvosta, ehkäisystä, suuntautumisista ja koskemattomuudesta. Haastateltavan mukaan tasavertaisuudesta ja siihen liittyvästä tasa-arvo laista on tärkeää puhua maahanmuuttajille.

Haastateltavan (H3) mukaan oppitunneilla käydään läpi seksuaaliarvot ja oikeudet osana seksuaalikasvatusta, ilman että niihin sen kummemmin syvennyttään, koska tunteja on rajoitettu määrä. Haastateltavan (H4) mukaan suomalaisille ja maahanmuuttajille käydään opetussuunnitelma mukaisesti läpi seksuaalioikeusasiat, ja painotus on itsemääräämisoikeudessa sekä itsetunto asioissa. Haastateltavan (H3) mukaan opetussuunnitelman mukaan laadittava seksuaalikasvatus on heidän kohdalla riittävä.

Opetussuunnitelmassa terveystiedossa kuvataan yleisellä tasolla läpi opetuksen suuntaamista siihen, että oppilas pohtii yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökannalta. Uudesta opetussuunnitelmasta nousee esille myös oppilaan ohjaamista pohtimaan ympäristö, yhteisöjen ja kulttuurin merkityksestä terveydelle ja hyvinvoinnille. Sisällössä painottuu myös identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Itse seksuaalikasvatuksesta mainitaan perehtyminen seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. (Opetussuunnitelma 2014, viitattu 17.2.2017.)

Haastatteluista saamiemme tulosten yhteenvetona: maahanmuuttajanuorille tulisi opettaa perusasioita esim. mitä seksuaalioikeuksia on ja mitä tarkoittaa tasa-arvo. Myös Väestöliiton (2009) tekemän toimintasuunnitelman mukaan nämä asiat ovat tärkeitä osia maahanmuuttajien onnistuneen seksuaalikasvatuksen toteutumisiksi. Nämä asiat ovat tietysti tärkeitä seksuaaliopetuksen osia myös kantasuomalaisille. Kulttuuri sekä uskonnollisten syiden takia nämä voivat olla maahanmuuttajanuorille hankalampia ymmärtää ja aiheuttavat ristiriitoja, koska ne poikkeavat heidän mahdollisista tavoistaan ja kulttuuristaan suuresti. Tuomien tutkimuksessa (2012) kulttuurisiksi seksuaalikasvatuksen sisällöiksi luokitellut teemat nousivat esiin tutkimuksen haastatteluissa. Muun muassa seksuaalioikeudet, tasa-arvo, seksuaalisuus mediassa, seksuaalisuus eri kulttuureissa sekä perheet ja niiden moninaisuus olisi hyvä huomioida seksuaalikasvatuksessa.

5.4 Yhdenvertaisuuden toteutuminen seksuaalikasvatuksessa

Koulun henkilökuntaa haastatteleamalla selvisi, että lakisääteistä yhdenvertaisuussuunnitelmaa eikä THL:n suosittamaa seksuaalikasvatussuunnitelmaa oltu huomioitu seksuaalikasvatusta suunniteltaessa kyseisessä koulussa. Itse rehtorilta saimme sähköpostin välityksellä koulun yhdenvertaisuussuunnitelman, josta kuitenkin haastateltavat eivät olleet tietoisia, vaikkakin suunnitelmassa kerrottiin oppilaille ja opettajille tehdystä kyseisestä yhdenvertaisuuteen liittyen. Yhdenvertaisuussuunnitelmasta tuli ilmi, että oppimateriaalivalinnoissa kiinnitettiin huomioita monimuotoisen maailmankuvan vahvistamiseen ja sukupuolten välisen tasa-arvon tukemiseen. Oppimateriaalivalinnoilla ja menetelmillä tuettiin koulutuksellista tasa-arvoa ja pyrittiin poistamaan oppimisen esteitä. Esim. maahanmuuttajataustaisille tehtiin tiivistelmiä kirjoista, jos kieliosaaminen ei riittänyt ymmärtämään kirjan tekstiä, tenteissä oli myös helpotuksia.

Nuoriso-ohjaajan opetuksessa avattiin eri kulttuureihin ja yhdenvertaisuuteen liittyviä näkökulmia ja keskusteluja, ihmisoikeuksia, suomalaista lainsäädäntöä ja kulttuurihistoriaa painottaen. Tämä eri kulttuureja avaava näkökulma ei näkynyt yläkoulussa opetuksessa, sillä opettajilla oli se lähtökohta, että opetetaan suomalaisen kulttuurin näkökulmasta seksuaaliterveyttä ja arvoja.

Tuomisen tutkimuksen 2012 mukaan kaikkien oppilaiden koulussa olisi hyvä saada tietoa seksuaalisuudesta eri kulttuureissa ja uskonnoissa. Kaikki ihmiset ovat erilaisia ja kuuluvat joissain asioissa enemmistöön ja joissain vähemmistöön, ja tätä on moninaisuus ja monikulttuurisuus. Monikulttuurisuus tulisi ottaa huomioon opetuksessa kahdella tasolla: vähemmistöjen edustajien oppimista tulisi tukea heidän kulttuuritaustansa mukaan räätälöidyllä opetuksella ja enemmistön tulisi oppia vähemmistöjen käsityksistä liittyen seksuaalisuuteen. Seksuaalikasvatuksesta tulisi merkityksellistä oppilaalle, jos siinä otettaisiin huomioon hänen kulttuuritaustansa.

Terveystieteiden (H2) vastaanotolla huomioitiin jo melko hyvin eri kulttuuriset lähtökohdat, kaikilta kyseltiin samat asiat, mutta maahanmuuttajataustaisilta kyseltiin mm. ympärileikkauksesta jos oli aiheita epäillä sen kuuluvan hänen kulttuuriin. Ehkäisystä puhuttiin, vaikka oppilaan arvomaailmaan kuului seksi vasta avioliitossa, sillä raskauden keskeytykset olivat lähes yhtä tavallisia myös maahanmuuttaja taustaisilla.

H2: Kohdataan henkilökohtaisesti. Tuttuus on kohtaamisessa tärkeä, kun tuut tuksi nii ne uskaltavat kyselläkin. Tiedon jakaminen on se terveydenhoitajan, tiedottaminen asioista, että mistä saa apua, jos tulee eteen jotaki. On tullu esille, että on raskaana, vaikka kuinka on islamuskonto estämässä, ja sitte pitää ohjata eteenpäin. Että pitää kuitenkin valistaa, vaikka kuin ois uskonto.

Terveystietäjä oli lisäksi itse perehtynyt eri kulttuureiden arvovalintoihin omasta mielenkiinnosta. Lisäksi suunnitelman mukaan oppilailla oli oikeus osallistua oman uskonnollisen tai elämäntavallisuuden vakaumuksen mukaiseen opetukseen, joko opetuksenjärjestäjän toimesta tai huoltajan näin halutessa, oman yhteisön järjestämänä. Oppilailla oli myös oikeus käyttää koulussa omaa kieltään oppimisen tukena, käyttää käännösapua opettajan ohjeiden mukaan ja tarvittaessa saada tulkkipalvelua. Tämä oman kielen käyttäminen oppimisen tukena näkyi varmasti kotona hyvin, koulussa siihen ei ollut resursseja. Terveystietäjä kertoi käyttäneensä joissakin tapauksissa tulkkia esim. ensimmäisillä kerroilla kun oppilas ei vielä osannut niin hyvin suomea. Terveystietäjä kertoi kuitenkin tulkin läsnäolon heikentäneen luottamusta kertoa vaikeista asioista, kun huoneessa oli ylimääräinen henkilö, mutta esim. ympärileikkauksesta ja muista seksuaalisuuteen vaikuttavista tärkeistä asioista piti pystyä puhumaan myös tulkin läsnä ollessa.

Yhdenvertaisuussuunnitelma oli siis olemassa, mutta sen tuominen kaikkien opettajien tietoisuuteen vaatisi vielä panostamista ja se, että opettajat käyttäisivät vielä enemmän

tätä suunnitelmaa osana opintokokonaisuutta suunniteltaessa. Myös Tuomisen (2012) mukaan pelkkä maininta suvaitsevaisuudesta tai yhdenvertaisuudesta ei useinkaan tuota moninaisuutta arvostavaa opetusta, vaan myös moninaisuudesta puhuttaessa tarvitaan käsitteiden tarkempaa avaamista ja sitä kautta yleisen asenneilmapiirin muutosta. Terveystenhoitaja oli hyvin jo perillä yhdenvertaisuussuunnitelmasta, mutta hänellä oli varmasti myös koulutuksen myötä kasvanut yhdenvertaisuutta tukevia työtapoja.

5.5 Opetusteemojen jakautuminen eri ammattiryhmien kesken

Haastateltavan (H3) mukaan moniammatillista yhteistyötä ei ole tehty melkein ollenkaan seksuaalikasvatuksen osalta. Tähän on vaikuttanut ajanpuute ja se, että terveydenhoitajalle kuuluu useampia kouluja työssään ja hän ei ole paikalla joka päivä.

Haastateltavan (H1) mukaan ammatillista yhteistyötä tehdään vastaanottokeskuksen kanssa, ja siellä jo aloitetaan maahanmuuttajanuorien kotoutus ja heille kerrotaan esimerkiksi tasa-arvosta. Kun he siirtyvät luokkiin, teema jatkuu siellä. Seksuaalikasvatusta toteutetaan jo valmistavilla luokilla ja kun he siirtyvät kouluun, maahanmuuttajille opetetaan samoja asioita kuin muillekin opetussuunnitelman mukaisesti.

Haastateltavan (H2) mukaan luokanopettajien ja terveydenhoitajien välillä ei kulje tietoa siitä, mitä asioita toisen ammattiryhmän opetuksessa käsitellään. Heillä on omat opetusohjelmansa joita he seuraavat. Haastateltava kokee kuitenkin, että ammattiryhmien välillä annetaan joskus ideoita ja ehdotuksia, mitä asioita voitaisiin käsitellä. Terveystenhoitaja kokee, että olisi mielellään enemmänkin mukana luokassa tapahtuvassa seksuaalikasvatuksessa, mutta kokee myös, ettei resurssit riitä tähän. Hänen mielestään, jos hän kykenisi olemaan enemmän mukana tunneilla, terveydenhoitaja tulisi tutuksi ja se madaltaisi kynnystä tulla myös hänen vastaanotolleen keskustelemaan asioista.

Haastateltavan mielestä terveydenhoitaja ottaa puheeksi henkilökohtaisemmat, intiimit asiat joista luokassa ei voida puhua ja se on hänen tärkeä tehtävänsä. Terveystenhoitajan mukaan hänen vastaanotollaan voidaan antaa henkilökohtaisempaa ohjausta ja voidaan käydä avoimempaa keskustelua. Tällöin ei terveydenhoitajan mukaan myöskään synny pulinaa ja kikattelua, mikä luokassa voisi olla ongelmallista. Haastateltavan mielestä tällainen jako seksuaaliopetuksessa on toisaalta toimiva, että luokkahuoneessa opetetaan

laajemmin ja enemmän, kun taas terveydenhoitajan vastaanotolla puhutaan vain tietyistä teemoista nuoren tilanteesta riippuen.

Haastateltavan(H4) mielestä yhteistyötä terveydenhoitajan kanssa ei tehdä aikataulullisten syiden takia. Hänen mielestään tämä olisi kuitenkin aiheellista ja hyödyllistä. Toisen luokanopettajan kanssa haastateltava tekee yhteistyötä vain aikataulullisissa asioissa. Haastateltavan mukaan heillä on kuitenkin yhteistyöpäiviä, jotka eivät liity seksuaalikasvatukseen, ja joihin myös terveydenhoitaja osallistuu. Kuitenkin Opetushallituksen mukaan terveystiedon opetussuunnitelma tulisi olla suunniteltu siten, että yhteistyötä eri ammattialojen kanssa voitaisiin tehdä, kuten kouluterveydenhuollon (Opetushallitus 2014, viitattu 7.2.2017).

Haastattelujen tuloksena saimme käsityksen, että yhteistyötä seksuaalikasvatuksen osalta tehdään eri ammattiryhmien välillä suhteellisen vähän, vaikka kaikki tahot myös itse pitäisivät sitä hyödyllisenä ja myös tarpeellisenä. Toisaalta ammattiryhmien välillä vaikuttaa olevan toimiva työjako, jossa terveydenhoitajan rooli on puhua henkilökohtaisemmista asioista vastaanotollaan ja taas luokkatilanteessa opettaja kertoo asioista yleisellä tasolla. THL:n toimintaohjelman mukaan terveydenhoitajan rooli onkin toimia seksuaalisuuden puheeksiottajana terveystarkastuksen yhteydessä ja mahdollisuuksien mukaan osallistua opetukseen. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016, viitattu 7.2.2017). Nuoriso-ohjaajalla taas on erilainen rooli seksuaalikasvattajana ja myös hän tekee paljon yhteistyötä eri ammattiryhmien kanssa esimerkiksi vastaanottokeskuksen ja opettajien.

5.6 Miten yhteistyötä voisi kehittää?

Selvitimme opinnäytetyössä kokevatko seksuaalikasvattajat, että yhteistyötä eri ammattiryhmien välillä tulisi kehittää ja jos tulisi, millä tavoin. THL:n toimintaohjelman mukaan terveystiedon opettajan ja kouluterveydenhoitajan yhteistyötä tulisi tulevaisuudessakin kehittää. (Klemetti & Raussi-lehto 2016, viitattu 7.2.2017). Haastateltavan (H3) mielestä yhteistyötä terveydenhoitajan kanssa olisi hyvä tehdä enemmän, koska hänen mielestensä terveydenhoitajalle voidaan puhua myös sellaisista asioista, mitä opettajan kanssa ei välttämättä haluta puhua. Tämä tuli myös ilmi eräässä pojille tehdyssä kysy-

lyssä, jossa he toivoivat voivansa keskustella seksuaalisuus asioista juuri terveydenhoitajan kanssa, sillä keskustelut voidaan käydä silloin henkilökohtaisemmalla tasolla. (Bildjuschkin 2015, viitattu 7.2.2017).

Yhteistyötä voitaisiinkin kehittää haastateltavan (H3) mukaan niin, että terveydenhoitaja pitäisi joitakin oppitunteja seksuaalisuuteen liittyen, kuten esimerkiksi ehkäisyyn. Jotta tämä toteutuisi, tulisi tästä tehdä aikataulullisesti mahdollista. Haastateltavan (H1) mukaan olisi hyödyllistä, jos maahanmuuttaja nuoria sisältävässä luokassa olisi mukana myös luotettavia ohjaajia. Ohjaajilta nuorten olisi helpompi kysyä itseään askarruttavia asioita.

Haastateltavan (H2) mukaan olisi tärkeää kehittää nuorten maahanmuuttajien tietoisuutta saatavista terveystalvcluista ja muista ammattiryhmistä, jotka ovat mukana seksuaalikasvatuksen piirissä. Tuomisen tutkimuksen (2012) haastateltavat pitivät tärkeänä sitä, että hädän hetkellä nuori ei joudu etsimään paikkakuntansa palveluita vaan tietää heti, mitä tehdä, ja minne mennä. Tutkimuksen haastateltavat painottivat myös sen tärkeyttä, että nuori kokee jonkun aikuisen riittävän turvalliseksi, luotettavaksi ja helposti lähestyttäväksi, voidakseen kertoa arkaluontoisimmistakin pulmistaan. Terveydenhoitaja (H2) pyrkii tekemään yhteistyötä näiden ryhmien kanssa ja kannustamaan nuoria eri palveluiden piiriin, kuten lääkärintalvcluihin, ehkäisytalvcluihin ja neuvolatilvcluihin.

Haastateltavan(H2) mukaan olisi erittäin tärkeää, että resursseja laajemmalle yhteistyölle olisi ja juuri opettajien kanssa tehtävä yhteistyötä seksuaaliopetuksen osalta olisi tarpeellista. Terveydenhoitaja kokisi tarpeelliseksi, että hän pystyisi osallistumaan enemmän oppitunteihin ja pystyisi pitämään niitä. Myös THL:n toimintaohjelman mukaan terveydenhoitajan osallistuminen myös oppitunneille voisi madaltaa nuorille kynnystä myös terveydenhoitajan vastaanotolle menemiseen. Jos terveydenhoitaja voisi osallistua enemmän oppitunneille, sillä olisi seksuaaliopetuksen vaikuttavuutta lisäävä vaikutus. (Klemetti & Raussi-lehto 2016, viitattu 7.2.2017).

Haastateltavan (H4) mielestä yhteistyö terveydenhoitajan kanssa olisi tärkeää, jos se vain olisi mahdollista. Kehittämistä tarvittaisiin haastateltavan mukaan aikataulujen suunnittelussa, jotta yhteistyötä voitaisiin toteuttaa. Myös yhteistyö opettajien välillä olisi haastateltavan mukaan tärkeää. Aikataulujen yhtenäistämällä he voisivat yhdessä toteuttaa

seksuaaliopetusta myös muilla tavoin kuin mitä nyt on mahdollista. Haastateltavan mukaan he pystyisivät tällöin esimerkiksi yhdistelemään ryhmiä ja voisivat esimerkiksi jakaa tytöt ja pojat eri ryhmiin. Tällöin seksuaaliopetuksessa voitaisiin puhua erikseen tyttöjen ja poikien asioista ja tällöin voisi haastateltavan mukaan syntyä enemmän keskustelua. Opettajien välistä yhteistyötä voitaisiin kehittää haastateltavan mukaan myös maahanmuuttajanuorien sijoituksessa luokkiin, koska maahanmuuttajanuoret työllistävät opettajaa jonkin verran enemmän juuri kielitaidon ja kulttuurierojen takia. Myös Tuomisen (2012) mukaan koulun henkilökunta voisi tehdä enemmän yhteistyötä. Esim. erään tutkimuksen haastateltavan mukaan yhteistyö voisi näkyä konkreettisesti, vaikka pariopettamisena, jolloin opetuspari saisi toisiltaan tukea hankalien teemojen käsittelyssä.

6 POHDINTA

Valitsimme aiheeksemme seksuaalikasvatuksen ja keskitimme sen maahanmuuttajanuoriin, sillä tästä aiheesta ei ole kuin muutamia opinnäytetöitä ja koimme sen ajankohtaiseksi nyky-yhteiskunnassa ja itsellemme kiinnostavaksi. Valintaan vaikutti myös se, että monissa eri lähteissä tuli ilmi, että maahanmuuttajilla on todettu enemmän ongelmia seksuaali- ja lisääntymisterveys asioissa sekä vähemmän tietoa aiheesta, kuin kantaväestöllä. Maahanmuuttajat myös käyttävät vähemmän ennaltaehkäiseviä terveystalveluita. (Väestöliitto 2009, viitattu 21.10.2017). Seksuaaliterveys palveluita voi olla hankalaa tunnistaa ja maahanmuuttajalle haastavaa omatoimisesti hakeutua niiden piiriin. Taustalla voi olla myös ennakkoluuloja palveluita kohtaan tai aikaisempia negatiivia kokemuksia. (Ala-Luhtala & Valkama-Hietamäki 2016, viitattu 21.10.2017.) Halusimme opinnäytetyössämme tuoda esille näitä ongelmia ja näkökulmia, jotta voisimme myös vaikuttaa palveluiden laatuun.

Aiheen tarkempi valinta tapahtui pikkuhiljaa. Alussa suunnitelma muuttuikin useasti saamamme lisätiedon myötä ja haastateltuamme Oulussa maahanmuuttajien parissa työskenteleviä henkilöitä. Etsimme samalla tietoa aiheesta erilaisista luotettavista kotimaisista sekä kansainvälisistä lähteistä. Huomasimme aiheen olevan laaja ja lopulta haastatteluissa saamamme tiedon perusteella päädyimme rajaamaan opinnäytetyössä käsiteltävää aluetta. Rajasimme työn nuoriin maahanmuuttajiin ja käsittelimme aihetta seksuaalioikeuksien, arvojen ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Tavoitteenamme opinnäytetyölle oli tutkia laadullisen tutkimuksen menetelmin nuorten maahanmuuttajien seksuaalikasvatuksen toteutumista Oulussa. Haastattelimme opinnäytetyössämme neljää seksuaalikasvatusta osana työtään tekevää ammattilaista, jotka työskentelevät ympäristössä, jossa on paljon maahanmuuttajanuoria. Pyrimme selvittämään, miten nämä eri kulttuureista tulevat nuoret otetaan seksuaaliopetuksessa huomioon ja miten yhdenvertaisuus toteutuu yläkoulussa. Halusimme tietää näistä asioista, koska lähtökohdat ja kulttuuri voivat olla monin tavoin erilaiset kuin kantasuomalaisilla. Pyrimme myös selvittämään mitä maahanmuuttajanuorille sekä kantasuomalaisille opetetaan seksuaalioikeuksista ja arvoista suomalaisessa kulttuurissa. Lisäksi myös selvitimme, miten näitä

meitä kiinnostavia teemoja opetetaan eri ammattiryhmien piirissä ja miten opetus jakautuu heidän välillään. Tavoitteena oli myös kartoittaa, olisiko haastattelemiemme henkilöiden mukaan tarvetta enemmän yhteistyölle, ja kokisivatko he sen hyödylliseksi onnistuneen seksuaalikasvatuksen toteuttamiseksi. Perehtyminen näihin aiheisiin kasvattaa meitä ammatillisessa mielessä kohtaamaan, kuuntelemaan ja kunnioittamaan erilaisuutta.

Tutkimuksen myötä saimme paljon hyvää materiaalia ja tietoa liittyen maahanmuuttajien seksuaalikasvatuksen tarpeisiin. Kehittämiskohteita ilmeni ja niihin haluaisimme tutkimuksellamme antaa lisää ideoita. Pääsimme melko hyvin tavoitteisiimme ja uutta tutkittavaa ilmeni myös.

6.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Analysoituamme haastattelut ja kerättyämme niistä tulokset, lopputuloksena syntyi monipuolinen, eri näkökulmista koostuva kokonaisuus. Seksuaalikasvatuksen toteutuminen vaihtelee eri ammattiryhmien kohdalla suuresti, ja ammattiryhmien edustajilla on erilaiset roolit nuorten maahanmuuttajien seksuaalikasvatuksessa.

Seksuaalioikeuksista ja arvoista keskusteleminen oli kaikkien haastateltavien mielestä tärkeää maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatuksessa ja sitä tulisi tuoda esille. Kuitenkin esimerkiksi kouluissa tähän ei välttämättä ole varattu tarpeeksi aikaa, sillä terveystiedon tunneilla tulisi käsitellä myös muita tärkeitä seksuaalisuuteen liittyviä asioita ja seksuaalikasvatus on suhteellisen vähäistä peruskoulussa.

Yhdenvertaisuus on kouluissa erityisen tärkeää, ja se tulisi opetuksessa huomioida. Tässä olisi mielestämme vielä parannettavaa saamiemme tulosten pohjalta ja siitä tulisi myös puhua enemmän.

Seksuaalikasvatuksen jakautuminen eri ammattiryhmien välillä tapahtui jokaisen oman työsuunnitelman mukaan, eikä yhteistyölle vielä tällä hetkellä ole ollut suurta mahdollisuutta. Moniammatilliselle yhteistyölle tulisikin antaa tulevaisuudessa paremmat mahdollisuudet resurssien sekä opetussuunnitelman puolesta.

Tulostemme pohjalta meille heräsi erilaisia kehittämisideoita. Seksuaalikasvatuksen kehittämisessä tulisi lähteä liikkeelle opetussuunnitelman kehittämisestä esim. opettavat termit tulisi määrittää selkeästi opetussuunnitelmaan ja mieluiten joka oppiaineen kohdalle. Tällöin seksuaalikasvatuksesta tulisi luonnollinen osa eri oppiaineita, vastuu jakaantuisi ja seksuaalikasvatusta tulisi monenlaisesta näkökulmasta. Yhdenvertaisuutta seksuaalikasvatuksessa lisäisi se, että olisi selkeät roolijaot ja tavoitteet eri teemoissa, jolloin seksuaalikasvatus ei nojautuisi opettajan kiinnostuksen määrän mukaan.

Mielestämme moniammatillista yhteistyötä tulisi lisätä ja hyödyntää eri alojen ammattitaitoa seksuaalikasvatuksessa. Esimerkiksi erilaiset teemapäivät, yhteisopetus ja muut yhteistoiminnalliset menetelmät voisivat olla toimivia ja eri tapoja voitaisiin hyödyntää enemmänkin. Myös internetiä voisi hyödyntää seksuaalikasvatuksessa enemmänkin. Ruotsissa kansanterveysviranomaisen vuonna 2014-2015 tehdyn raportin mukaan yhä useampi nuori käyttää internetiä lähteenä etsiessään tietoa seksistä, terveydestä ja ihmissuhteista. (Folkhälsomyndigheten 2014- 2015, viitattu 13.10.17.) Koska nuoret etsivät tietoa muutenkin internetistä, heitä tulisi ohjata luotettaville, asiantunteville sivuille ja kasvattaa heitä mediakriittisyyteen. Raportin mukaan hyödyllisiä työtapoja seksuaalikasvatuksessa voisivat olla myös tarinat, draama ja muut aktivoivat menetelmät, joissa oppilaat itse voivat tuottaa oppimateriaalia. (Folkhälsomyndigheten 2014- 2015, viitattu 13.10.17.)

6.1.1 Eri kansallisuudet huomioidaan osittain seksuaalikasvatuksessa

Seksuaalikasvatusta pystyttiin antamaan henkilökohtaisemmin ja nuoren tausta huomioidaan silloin kun seksuaalikasvatusta annettiin terveydenhoitajan vastaanotolla tai nuoriso-ohjaajan toimesta. Henkilökohtaisella tasolla neuvontaa annettaessa voitiin huomioida nuoren sukupuoli, lähtökohdat ja tiedon määrä. Pojille tärkeitä seksuaalikasvatus asioita olivat arvoista ja oikeuksista kertominen sekä seurustelu ja muut käytännöt suomalaisessa kulttuurissa. Terveydenhoitaja toi myös esille mahdolliset vaikeat seksuaalisuuteen liittyvät kokemukset, kuten traumat, väkivalta ja ympärileikkaukset, joista on tärkeää keskustella joidenkin nuorten kanssa. Myös ehkäisystä ja terveyspalveluista tulisi kertoa, jotta voidaan ehkäistä epätoivotut raskaudet ja raskaudenkeskeytykset. Maahanmuuttajanuorten olisi erittäin tärkeää saada tietoa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista

koulun, terveydenhoitajan ja muiden ammattilaisten toimesta, sillä tietoa ei kaikkien maahanmuuttaja perheiden kodeissa anneta tai se voi olla vääristynyttä.

Opettajan antamassa luokkahuoneessa tapahtuvassa seksuaalikasvatuksessa kaikkia oppilaita kohdeltiin tasavertaisesti, ja kaikille opetettiin samat asiat. Maahanmuuttajien kielitaito huomioitiin opetuksen järjestelyissä. Seksuaalikasvatusta sisältyi opetukseen suhteellisen vähän. Tuomisen (2012) mukaan seksuaalikasvatuksellista sisältöä tulisikin peruskouluissa lisätä ja erityisesti kulttuurillisia tekijöitä tulisi ottaa enemmän esille. Seksuaalisuudesta tulisi puhua myös monikulttuurisuuskasvatuksen ja mediakasvatuksen yhteydessä. (Tuominen 2012, viitattu 17.10.2017). Opetuksessa ei ollut huomioitu maahanmuuttajanuorten erilaisia lähtökohtia ja seksuaalikasvatuksen laatu heidän yksilöllisiin tarpeisiinsa nähden ei välttämättä kohdannut.

6.1.2 Seksuaalioikeudet tärkeä osa seksuaalikasvatusta

Haastattelun tulosten perusteella jokainen haastateltava kokee maahanmuuttajien kohdalla olevan erittäin tärkeää puhua seksuaalioikeuksista: on oikeus päättää omasta kehosta, on oikeus tasa-arvoon, oikeus koskemattomuuteen, oikeus päättää kumppanista ja lasten hankinnasta, oikeus tietoon seksuaali- ja lisääntymisasioissa, oikeus saada seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluita, oikeus turvalliseen ja tyydyttävään seksielämään ilman pakkoa tai väkivaltaa.

Jokaisella ammattilaisella on tärkeä osa seksuaalikasvatuksessa ja jokainen ammattilainen painottaa seksuaalioikeuksia hieman eri näkökulmista. Nuoriso-ohjaaja koki tasa-arvon ja naisen aseman painottamista tärkeänä maahanmuuttajille, myös koskemattomuus ja itsemääräämisoikeus olivat tärkeitä hänen mielestään. Terveydenhoitaja myös koki tasavertaisuuden ja tasa-arvon tärkeiksi maahanmuuttajien kanssa, oli tärkeää myös opettaa samat asiat kaikille seksuaalioikeuksista. Tärkeää oli myös opettaa, että jokaisella on oikeus omaan kehoon ja koskemattomuuteen, jokaisella on vastuu itsestä ja toisesta. Terveystiedon opettajat kävivät seksuaalioikeudet ja arvot yleisellä tasolla läpi kaikkien kanssa erottamatta ketään ryhmää tästä tai tekemättä suurempia painotuksia kenellekään.

Olemme samaa mieltä ammattilaisten kanssa siitä, mikä on tärkeää maahanmuuttajien kohdalla. Maahanmuuttajien kohdalla juuri seksuaalioikeudet ovat tärkeitä, sillä lähtömaan ihmisoikeudet, tasa-arvo ja vapaus eivät ole välttämättä parhaimmalla mahdollisella tasolla. Itsemääräämisoikeus, oikeus koskemattomuuteen ja henkilökohtaiseen vapauteen, suojaa maahanmuuttajan oman tahdon ilmaisun vapautta sekä fyysistä vapautta.

Koemme tärkeiksi edistää Suomessa tasa-arvon, itsemääräämisoikeuden ja seksuaalioikeuksien toteutumista maahanmuuttajien kohdalla, sillä koemme tärkeiksi edistää heidän sopeutumista ja hyvinvointia yhteiskuntaamme. Seksuaalioikeudet ja tasa-arvo ovat ihmisoikeuksia ja ne ovat laissa määritetty (mm. perustuslain 6 ja 7§), kaikilla on oikeus tietoon. Kun oikeudet tiedostetaan, voidaan omasta ja toisen hyvinvoinnista pitää paremmin huolta, tiedon myötä myös vastuu nähdään eri tavalla. Haluamme myös viedä eteenpäin tietoa maahanmuuttajille, että Suomessa seksuaalisuus ja seksuaaliterveys nähdään hyvinkin positiivisena asiana ja ne lisäävät arjen voimavaroja toimiessaan. Toisten kunnioitus ja arvostus kuuluvat suomalaiseen yhteiskuntaan, niin maahanmuuttajien kuin kantasuomalaisten kohdalla.

Tasa-arvo on Suomessa tärkeää ja laissa säädettyä. Joillekin maahanmuuttajille käsite voi tuntua vieraalta ja siksi siitä keskustelemiseen tulisi kiinnittää huomiota myös muun seksuaalikasvatuksen ohella. Suomen seurustelukulttuuri on useisiin maihin nähden avointa. Haastatteluissamme kävikin ilmi, että maahanmuuttajille suomalaisten seurustelukulttuuri on vieras ja siitä tulee antaa nuorille maahanmuuttajille informaatiota, jotta he pystyvät sopeutumaan kulttuuriimme. Muun muassa MAUSTE hankkeeseen kuuluu materiaalia ammattilaisten, ryhmänohjaajien avuksi. Materiaalin avulla voi käsitellä nuorille maahanmuuttajille suunnattuja, seksuaalisuuteen liittyviä asioita. Materiaalissa on toiminnallisia leikkejä ja ryhmäkeskustelua, joiden avulla käsitellään esimerkiksi seksuaalioikeuksia ja lainsäädäntöä sekä seksuaaliterveyteen liittyviä asioita. (Räsänen & Suomi 2017, viitattu 23.10.2017).

Myös maahanmuuttajien kohtelu tulee olla tasa-arvoista muiden kanssa, ja tähän kiinnitetäänkin jatkuvasti enemmän huomiota. Myös Väestöliiton ja paikallisyhdistysten välinen vuonna 2016 käynnistynyt TATU-hanke on tästä esimerkkinä. Hankkeessa pyritään jakamaan perhesuhteisiin ja seksuaalisuuteen liittyvää monikulttuurillista osaamista ja näin pyritään tarjoamaan parempaa palvelua maahanmuuttajille. Tavoitteena on kartuttaa

maahanmuuttajien tasa-arvon, terveyden ja turvallisuuden tietoja ja taitoja. (Väestöliitto 2017, viitattu 23.10.2017).

6.1.3 Yhdenvertaisuudessa on parannettavaa

Yhdenvertaisuuden toteutuminen on tärkeä osa koulussa opetuksen toteutuksessa. Seksuaalikasvatuksessakin tämä tulisi ottaa huomioon. Yhdenvertaisuus tulee ilmi eri tavalla henkilökohtaisessa seksuaalineuvonnassa ja suuremmalle ryhmälle annettavassa seksuaalikasvatuksessa. Henkilökohtaisessa neuvonnassa yhdenvertaisuutta on helpompi toteuttaa ja se näkyy haastateltavien mukaan ja omien havaintojemme perusteella esimerkiksi keskustelemalla nuorta mietityttävistä asioista ja huomioimalla kulttuuritausta. Vuorovaikutuksessa välittyy kunnioitus erilaisia kulttuureja kohtaan ja tähän on myös apuna tieto erilaisista kulttuureista.

Kouluissa käytössä on yhdenvertaisuussuunnitelma, joka tukee yhdenvertaisuuden toteutumista. Suunnitelman pohjalta esimerkiksi oppimateriaalit valitaan niin, että se soveltuu kaikille sekä opetuksessa pyritään maailmankuvan kasvattamiseen ja suvaitsevaisuuteen erilaisuutta kohtaan. Yhdenvertaisuus näkyy myös muun muassa opiskelutapoja muovamalla ja oppimisesteitä poistamalla esimerkiksi silloin kun kielitaito aiheuttaa haasteita oppimiselle. Yhdenvertaisuuden toteutuminen kuitenkin vaatii riittäviä resursseja koululta. Muun muassa toimiva oppilashuolto, riittävä oppilaan ohjaus ja sopivan kokoiset opetusryhmät edesauttavat yhdenvertaisuuden toteutumista koulussa. (Opetushallitus 2014, viitattu 1.2.2017; Älä oletat- normit nurin! 2013, 10). Riittävien resurssien saaminen voikin aiheuttaa joissakin kouluissa hankaluuksia. Opetusryhmien koko voi joskus olla liian suuri ja henkilökohtaista ohjausta ei välttämättä voida suuressa ryhmässä antaa.

Mielestämme yhdenvertaisuus on osa onnistunutta seksuaalikasvatusta ja se tulisi huomioida opetussuunnitelmien suunnittelussa, opetuksessa ja neuvonnassa. Kun maahanmuuttajat kokevat heitä kohdeltavan yhdenvertaisesti muiden kanssa, he myös ovat vastaanottavaisempia ammattilaisen antamalle tiedolle ja ohjeille. Yhdenvertaisuuden kokeminen myös lisää maahanmuuttajan luottamusta ammattilaisia kohtaan ja yleisestikin voi lisätä myönteisyyttä seksuaaliterveyspalveluihin.

Seksuaalikasvattajan tulisikin myös opetuksessaan suhtautua neutraalilla asenteella opettavien elämäntapaan ja arvomaailman suhteen. Neutraalius ei tarkoita arvokeskustelun välttämistä vaan erilaisten arvomaailmojen kunnioitusta. Opetuksessa tulisi antaa käsitys, että hyväksyy ihmisen erilaisen seksuaalisuuden ja valinnat. Poikkeuksena tähän ovat kuitenkin seksuaalinen kaltoinkohtelu, hyväksikäyttö ja väkivalta. (Väestöliitto 2017, viitattu 23.10.2017.) Ihmisten erilaisuuden hyväksyminen on myös osa yhdenvertaisuutta. Sen tulisi näkyä seksuaalikasvatuksessa seksuaalikasvattajan työssä, mutta myös maahanmuuttajien kunnioituksena suomessa vallitseviin seksuaaliarvoihin, että kantaväestön kunnioituksena eri kulttuureista tulleiden arvoihin.

Yhdenvertaisuussuunnitelman myötä tiedon omaksuminen on helpompaa kaikille, kun huomioidaan esimerkiksi kielitaito, uskonnollinen tausta tai muu tekijä joka vaikuttaa nuoren oppimiseen. Olisikin tärkeää, että oppimateriaaleissa huomioidaan kulttuurinen moninaisuus. Tällä hetkellä saamiemme tulosten ja löytämiemme lähteiden pohjalta olemme sitä mieltä, että yhdenvertaisuus huomioidaan ja sitä pyritään noudattamaan. Kuitenkin edelleen tähän voitaisiin tehdä parannuksia, mutta siihen tarvittaisiin lisää resursseja.

6.1.4 Yhteistyö seksuaalikasvatuksessa on vielä alussa

Yhteistyötä seksuaalikasvatuksessa ei tehdä tällä hetkellä kyseisessä koulussa paljoakaan, ei opettajien välillä eikä terveydenhoitajan ja opettajan välillä resurssipulan takia. Haastattelemiemme ammattilaisten mukaan ja erilaisten kirjallisten lähteiden pohjalta tulimme tulokseen, että yhteistyötä eri ammattialojen välillä suhteessa seksuaalikasvatukseen olisi syytä tehdä enemmänkin ja juuri läsnäolo seksuaalikasvatuksessa ja toimiva työnjako ovat tärkeitä asioita onnistuneen seksuaaliopetuksen toteutumiseksi. Yhteistyötä tehdään tällä hetkellä noin kerran vuodessa teemapäivän muodossa, viime vuonna aiheina oli juuri seksuaalikasvatuksen sisältöjä.

Terveydenhoitajan mukaan tuttuus oppilaiden keskuudessa madaltaa kynnystä kertoa vaikeistakin asioista terveydenhoitajalle. Jos terveydenhoitajalla olisi resursseja vierailla esim. seksuaalikasvatustunneilla, olisi oppilailla luonnollisempaa jatkaa samoista aiheista terveydenhoitajan vastaanotolla. Jos yhteistyötä tehtäisiin sujuvasti, voisi myös vapautua

yllättäviä resursseja ja ammattilaisten työtaakka voisi myös vähentyä. Esim. jos terveydenhoitaja pitäisi tytöille ryhmässä oppituokion kuukautisista, voisi tytöillä olla luonnollisempaa kysyä mieltä askarruttavista asioista terveydenhoitajalta pienemmässä ryhmässä. Maahanmuuttajapojille voisi vastaavasti pitää oman tunnin muista seksuaaliterveysaiheista. Näin myös terveystiedon opettajille jäisi muihin teemoihin aikaa enemmän tai opetuksen suunnitteluun.

Esimerkiksi Kokkolassa eräässä yläkoulussa terveydenhoitaja ja terveystiedon opettajat tekevät yhteistyötä ehkäisyteemassa, terveydenhoitaja on pitänyt tytöille ja pojille erikseen pienryhmätunteja ehkäisystä. Ryhmässä oli noin 5 nuorta, jolloin kynnys kysymyksille ja keskustelulle madaltui. Kyseisessä koulussa myös terveydenhoitaja vieraili oppitunneilla välillä ja keräsi pienille lapuille oppilaiden kysymyksiä, jolloin oppilaat uskalsivat kysyä aroistakin asioista paremmin kuin suoraan viittaamalla. Näitä vastauksia käytiin läpi niissä pienryhmissä ehkäisytunnilla. Mielestämme nämä olivat erittäin onnistuneita työtapoja nuorten kanssa työskentelyyn ja haluaisimme viedä näitä työtapoja eteenpäin myös muillekin kouluille seksuaalikasvatukseen.

Yhteistyötä voitaisiin myös kehittää ja tehdä esimerkiksi valmistavien luokkien, vastaanottokeskusten ja normaalien maahanmuuttajia sisältävien luokkien välillä. Tällöin voitaisiin jakaa opetettavia aiheita ja olla tietoisia, mitä asioita nuoret maahanmuuttajat jo tietävät ja keskittyä niihin asioihin, joista ei vielä ole keretty keskustella. Tällöin resursseja ei menisi hukkaan ja aikaa tärkeiden asioiden läpikäymiseen jäisi enemmän.

Ennen kaikkea yhteistyö seksuaaliopetuksessa antaisi nuorille maahanmuuttajille parhaat mahdolliset lähtökohdat tiedon saamiseen seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. THL:n toimintaohjelman mukaan eri ammattiryhmien ja toimialojen yhteistyö paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla niin, että seksuaalikasvatuksella ja sitä tarjoavilla palveluilla olisi yhtenäiset tavoitteet, jotka tukevat toisiaan, on yksi tärkeä tavoite moniammatillisen seksuaalikasvatuksen kehittämisessä. (Klemetti & Raussi-lehto 2016, viitattu 7.2.2017).

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan tutkimuksen mm. tarkoituksen, otoksen valinnan, analyysin, tulkinnan, reflektiivisyyden, eettisten näkökulmien ja tutkimuksen relevanssin(oleellisuuden) näkökulmista. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 197.) 1980-luvulla Cuba ja Lincoln esittivät luotettavuuden arvioinnin kriteerit, joita käytetään yhä. Näitä kriteerejä ovat uskottavuus, siirrettävyys, riippuvuus ja vahvistettavuus.

Uskottavuus laadullisessa tutkimuksessa tarkoittaa tulosten tarkkaa kuvausta raportissa, jotta analyysi olisi läpinäkyvä ja jotta tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset tulisivat ilmi. Analyysiprosessin uskottavuutta kuvaa, miten hyvin tutkijat muodostavat kategorioita ja alakategorioita ja miten ne kattavat aineiston. Kategorisoinnilla kiinnitytään empiiriseen aineistoon ja käsitteelliseen ajatteluun. Uskottavuus edellyttää, että tulokset on kuvattu selkeästi ja lukija ymmärtää, miten analyysi on tehty ja mitkä ovat tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset. Kuvasimme tutkimusprosessimme vaiheet ja analysointitavan ja siten tulosten luotettavuus kasvaa.

Siirrettävyydellä tarkoitetaan sitä, kuinka huolellisesti tutkimusasetelma on kuvattu, miten osallistujat on valittu sekä miten aineisto on kerätty ja miten analyysi on kuvattu raportissa. Siirrettävyys, eli tutkimuskonteksti on kuvattu huolellisesti, osallistujien valinta ja taustat on selitetty sekä aineistonkeräys ja analyysi on kuvattu (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 198.). Siirrettävyydessä tutkimuskonteksti on kuvattu huolellisesti, osallistujien valinta ja taustat on selitetty sekä aineistonkeräys ja analyysi on kuvattu. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 160.) Opinnäytetyössämme tavoitteena oli kuvata prosessi niin, että se on näiden kriteerien mukaan luotettava.

Tutkimusaiheeseemme sopii hyvin kvalitatiivinen menetelmä, sillä tutkimme uskomuksia, asenteita ja vuorovaikutussuhteita maahanmuuttajien seksuaalikasvatuksen osalta. Mielestämme haastattelu sopi parhaiten henkilöiltä saatavaan tiedon keräämiseen. Haastatteleamalla saimme parhaiten kokemusta esille ja tutkittavat saivat tuoda esille vapaasti asioita, mitkä kokivat tärkeiksi. Tutkimuksemme luotettavuutta lisäsi haastateltavien kokemus maahanmuuttajien parissa työskentelemistä ja eri ammattiryhmien monipuolisuus.

Saimme haastateltavilta suostumuksen käyttää heidän kokemustaan opinnäytetyössämme tietolähteenä. Haastateltavien ammattitaitoa kunnioittaen emme käyttäneet tutkimuksesamme koulun nimeä, jossa melkein kaikki haastateltavat työskentelivät. Luotettavuutta lisätäksemme kysyimme jälkikäteen joitakin asioita vielä sähköpostilla, jolloin varmistimme, olimmeko ymmärtäneet jonkin asian oikein.

Teemahaastattelu sopi parhaiten haastattelurungoksi, sillä se rajasi aihetta ja teki sekä haastateltaville, että haastattelijoilta jotkut raamit joissa keskustelu pysyi. Haastattelukysymyksiä jouduimme hieman muokkaamaan esihaastattelun jälkeen ja teimme jonkin verran tarkentavia kysymyksiä, jos haastateltava ei osannut kertoa aiheesta niin paljon kuin oletimme.

Tutkimusetiikka voidaan jakaa tieteen sisäiseen ja ulkopuoliseen etiikkaan. Sisäisessä etiikassa tarkastellaan suhdetta tutkimuskohteeseen, tavoitteeseen ja koko prosessiin. Sisäisessä etiikassa noudatetaan tiettyjä yleisiä ohjeita ja säädöksiä. Ulkoiseen etiikkaan kuuluu alan ulkoiset asiat, kuten ulkopuolisten tahojen vaikutus aiheen valintaan ja tutkimustapaan mm. rahoitus. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 212.) Yleisiä eettisiä periaatteita (Helsingin julistus 1964, hyväksytty uudestaan 2001) hoitotieteen tutkimuksessa on esim. se, että tutkittavan hyvinvointi menee tieteen edelle, tutkimusta säätelee eettiset normit (yksilön kunnioitus ja terveyden kunnioitus, yksilön oikeuksien kunnioitus) ja tutkittava on tietoinen tutkimusta koskevista laista (mm. laki ja asetus lääketeieteellisestä tutkimuksesta 488/1999, laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992 ja henkilöstörekistereistä kertovat lait). Muita eettisiä vaatimuksia (Pietarinen 2002) ovat rehellisyyden vaatimus, tunnollisuuden vaatimus, ammatinharjoituksen edistäminen, kollegiaalinen arvostus, vaaran eliminoiminen, älyllisen kiinnostuksen vaatimus. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 212-214.)

Pohdimme näiden kriteerien pohjalta, onko opinnäytetyömme eettisesti hyväksyttävä ja onko siitä yhteiskunnallisesti hyötyä. Koimme, että opinnäytetyömme antaa tietoa ja ymmärrystä sen kohteena oleville nuorille, sekä auttaa ammatillaisia toimimaan oikein seksuaalikasvatusta toteuttaessaan. Mielestämme aihe ei loukkaa kohderyhmää eikä haastatteluun osallistuneita ja myös heidän anonymiteettinsa säilyy. Haastatteluvaiheessa olimme voineet lähettää esitietoa tutkimuksen tarkoituksesta ja teemoista enemmän asian tuntijoille esim. sähköpostilla, ettei siihen olisi kulunut niin paljoa aikaa haastattelussa,

kun haastattelu-aika oli vain puoli tuntia puolella haastatteluista. Esitiedon lähettäminen olisi auttanut haastateltavia pohtimaan vielä enemmän aiheita ja käsityksiä ennakoon, mikä olisi saattanut tuoda vastauksiin lisää syvällisempää tietoa. Haastattelijoina olimme ensikertalaisia, jolloin tilanteet jännittivät meitä, mikä saattoi näkyä aluksi epäselvyytenä haastattelijoille. Kuitenkin alkujännityksestä selviytyttyämme pyrimme olemaan tilanteessa enemmän läsnä, jolloin haastateltavat pystyivät myös olemaan tilanteessa hieman rennommin ja pohtimaan asioita vapaammin.

Analysointitapamme oli deduktiivinen, eli teorialähtöinen. Pyrimme tutkimaan aineistomme perusteellisesti ja yksityiskohtaisesti. Analysoinnin luotettavuutta lisäsi se, että analysoijia oli kaksi yhden sijaan, sillä näin saimme hieman vivahde-eroja analyysiin ja teimme kompromisseja.

Asiakokonaisuuksien nimeäminen ja käsitteiden ryhmittäminen suuremmiksi kokonaisuuksiksi vaati aikaa ja teorian kertaamista, jotta ydinidea ei olisi kadonnut. Analysointivaiheessa heräsi vielä paljon uusia kysymyksiä ja mietteitä, joita voisi lisätä tutkia ja pohtia, esim. yhdenvertaisuuden toteutuminen kouluympäristössä ja ympäröivässä yhteiskunnassa vaatii vielä paljon työtä. Analysointivaiheessa korostui se, kuinka tärkeää on olla perehtynyt itse käsiteltäviin aiheisiin ja olla pohtinut millaisia käsityksiä itsellä on, sillä jos ei näe omia asenteita ja uskomuksia voi se vaikuttaa huonolla tavalla analyysiin ja siihen, miten kirjoitamme tutkimustamme.

Saimme haastatteluiden pohjalta runsaasti materiaalia ja tulosten tulkitseminen vei paljon aikaa. Hyödynsimme tulkinnassa aikaisemmin keräämäämme tietoa aiheesta ja yhdistimme sitä saamaamme empiiriseen tietoon. Mielestämme tuloksista tuli selkeät, ja teoriatieto sekä haastattelujen tulokset tukevat toisiaan. Tehdyt päätelmät ovat mielestämme loogisia ja luotettavia. Teoreettinen perusta on mielestämme looginen ja sitä on muokattu koko matkan ajan, kun on löytynyt uusia hyvä lähteitä. Sitä on myös muokattu ajankohtaisemmaksi, kun uusia hankkeita tai tutkimuksia on löytynyt. Teoreettinen perusta vastaa mielestämme hyvin tutkimustehtäviämme ja koko tutkimusta pohjustamaan.

Luotettavuutta ja eettisyyttä pohtiessamme tuomme myös opinnäytetyössämme esille, että saamamme tulokset pohjautuvat pieneen otantaan tietyllä alueella, eikä niitä voida yleistää kaikkialle vaan pitää suuntaa antavina ja keskustelua aiheesta herättävinä.

6.3 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimushaasteet

Tutkimuksissa on tullut esille, että maahanmuuttajien kohdalla on enemmän seksuaali- ja lisääntymisterveys ongelmia ja vähemmän tietämystä kyseisistä aiheista kuin kantaväestöllä. (Väestöliitto 2009, viitattu 15.10.2017) Itse koemme tärkeäksi edistää Suomessa tasa-arvon, itsemääräämisoikeuden ja seksuaalioikeuksien toteutumista maahanmuuttajien kohdalla, sillä näin voimme myös edistää heidän sopeutumista ja hyvinvointia yhteiskuntaamme. Toivomme tulevana terveydenhoitajina, että osaisimme kohdata kunnioittavasti erilaisuutta ja voivamme osallistua maahanmuuttajienkin hyvinvoinnin rakentamiseen.

Tutkimuksen sisältö on merkityksellinen ja hyödyllinen sen ajankohtaisuuden vuoksi. Viime vuosina on alettu heräämään maahanmuuttajien seksuaaliterveyden edistämiseen ja siten alettu kouluttamaan ammattilaisia kohtaamaan erilaisuutta. MAUSTE-hanke eli maahanmuuttajien seksuaaliterveyden ja turvataitojen edistämishanke (Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja Savonia-ammattikorkeakoulu 2015–2016) on hyvä esimerkki tästä heräämisestä. Hankkeen tavoitteena on ammattilaisten ammattitaidon lisääminen monikulttuurisessa seksuaalikasvatuksessa ja seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluissa. Kun ammattilaisten ammattitaito lisääntyy maahanmuuttajien kohdalla, maahanmuuttajien seksuaaliterveyden ongelmia pystytään ennaltaehkäistä paremmin. Hankkeessa on siis vahvasti terveyserojen kaventaminen, mikä on tärkeää terveydenhoitajalle. Hankkeessa kehitetään seksuaaliterveyskoulutus ammattilaisille, seksuaaliterveyspalveluiden malleja neuvolaan ja kouluille ja mm. hyvää ohjausmateriaalia seksuaaliterveystyöhön. (MAUSTE-hanke 2015–2016, viitattu 12.10.2017.)

Haluamme tulevana ammattilaisina hyödyntää myös MAUSTE- hankkeen materiaaleja ja mahdollisesti koulutusta terveydenhoitaja-ammattitutkinnon jälkeen. Haluamme myös tuoda tämän hankkeen muidenkin ammattilaisten tietoon. Materiaaleissa on mm. materiaaleja puheeksi ottoon, tietoa eri kulttuurien ja uskontojen suhteutumista seksuaaliterveyteen ja seksuaalisuuteen. Hankkeen tuottamat materiaalit sopivat jokaiselle maahanmuuttajien kanssa työskentelevälle ammattilaiselle.

Tutkimusta voisi jatkossa kehittää lisäämällä tutkimukseen käytettäviä resursseja. Kahdestaan tehdessämme tutkimusta olisi ollut liian haastavaa lisätä haastateltavien asiantuntijoiden määrää. Jos haastateltavia olisi ollut esimerkiksi jokaisesta maahanmuuttajia sisältävästä koulusta, olisi voinut tulla eriäviä tuloksia tai mikä vielä parempaa, tukittavilta ei olisi tullut enää uutta tietoa. Tällaisessa tapauksessa aineisto olisi ollut riittävä eli aineisto olisi saturoitunut. Näillä resursseilla voimme vain todeta tuloksistamme, että kyseisessä koulussa asiat olivat, kuten kuvasimme tutkimustuloksissa. Kiinnostava tutkimushaaste mielestämme olisikin tutkia muitakin kouluja Oulussa, jopa koko Suomessa. Esimerkiksi sellaisia kouluja, joissa maahanmuuttajia ei ole ollut niin monia vuosia kuin tutkimuksemme kohteena olevassa koulussa.

Lisäksi tutkimusta olisi voinut laajentaa haastattelemalla vielä samasta koulusta valmistavan luokan opettajaa sekä vastaanottokeskuksen työntekijöitä, seksuaalioikeuksista, arvoista ja yhdenvertaisuudesta sekä moniammatillisuudesta. Tutkimusta voitaisiin siis kehittää haastattelemalla seksuaalikasvattajia eri puolilta Suomea, ja verrata onko esimerkiksi koulujen opetussuunnitelmien toteuttamisessa joitakin poikkeuksia, jotka mahdollistavat maahanmuuttajanuorten huomioimisen eri tavalla. Kiinnostavaa olisi myös tietää, kuinka paljon kuntien resurssit vaikuttavat maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatuksen onnistumiseen ja osittain tämän myötä myös sopeutumiseen yhteiskuntaan. Terveysterveystenhuollon ammattilaisia laajemmin haastattelemalla voitaisiin saada tietoa, miten myös esimerkiksi jo terveydenhoitajien koulutuksessa voitaisiin huomioida maahanmuuttajien tarpeet paremmin ja näin myös kasvattaa yhdenvertaisuutta terveydenhuollon palveluissa.

Voitaisiin myös tutkia, miten ammattilaisten henkilökohtaiset asenteet seksuaalikasvatuksen suhteen vaikuttavat opetuksen ja neuvonnan onnistumiseen. Siten voitaisiin myös miettiä tekijöitä, miten seksuaalikasvatuksen laatuun voitaisiin ammattilaisten toiminnalla vaikuttaa ja miten sitä voidaan kehittää. Olisiko esimerkiksi hyödyllistä, että seksuaalikasvatusta antavat henkilöt olisivat käyneet opintoja juuri seksuaalikasvattamista varten. Tuomisen (2012) toteuttaman tutkimuksen mukaan tärkeä tekijä seksuaalikasvatuksen kehittämisessä onkin henkilökunnan koulutuksen ja ammattitaidon lisääminen. Seksuaalisuuteen liittyvät kurssit ovat korkeakoulututkinnoissa usein vapaaehtoisia ja niillekin hakeutuvat henkilöt jotka ovat ennestään aiheesta kiinnostuneita. Lisäksi moninaisuuden kohtaaminen on teema, johon tutkimuksessa olisi haluttu lisäkoulutusta.

6.4 Prosessissa oppiminen

Opinnäytetyömme aihe oli mielestämme mielenkiintoinen, mutta haastava. Aiheena maahanmuuttajien seksuaalikasvatus on laaja ja työn rajaaminen opinnäytetyölle sopivaan laajuuteen vei aikaa ja vaati paljon pohdiskelua. Mielestämme onnistuimme rajaamaan aiheen sellaiseksi, että se kasvattaa meidän ammatillista kasvuamme ja olisi myös opinnäytetyötämme lukevalle selkeä.

Saimme mielestämme paljon tärkeää tietoa tutkimustuloksiin maahanmuuttajien seksuaalikasvatukseen ja opetukseen liittyvistä asioista ja yleensäkin maahanmuuttajanuorien kohtaamiseen terveydenhuollossa.

Aikaa opinnäytetyöhömmä käytimme enemmän, kuin alun perin oli tarkoitus, sillä aiheen muovautumisessa kesti kauemmin kuin odotimme, sekä emme pystyneet työstämään opinnäytetyötä koko ajan aktiivisesti.

Opimme opinnäytetyö prosessin myötä, miten laadullista tutkimusta tehdään ja kuinka kommunikoidaan eri yhteistyökumppaneiden kanssa sähköisesti sekä kasvotusten. Opimme myös yhteistyötä toistemme kanssa sekä ajankäytön suunnittelua ja tehtävien jakamista. Opimme prosessin aikana hyväksymään pitkäjänteisyyttä työskentelyssä ja kestämaan välillä myös epävarmuutta. Koimme prosessin aikana ammatillista kasvua ja saimme lisää itseluottamusta ja pystyvyyden tunnetta terveydenhuollon tulevana ammatteisina.

Tutkimus on laadullinen ja perustuu alan ammattilaisten empiirisiin kokemuksiin, joten tutkimuksen otanta on suhteellisen pieni ja aluekohtainen, mikä vaikuttaa tutkimuksemme luotettavuuteen. Tutkimuksemme on kuitenkin tehty laadullisen tutkimuksen luotettavin menetelmin, joten saamiimme tuloksia voidaan pitää suuntaa-antavina ja niiden pohjalta asiaa voitaisiin tutkia laajemmin ja toivomme tutkimuksemme myös herättävän keskustelua ja ajatuksia kyseisestä temasta.

LÄHTEET

Aaltonen, J. 2012. Turvataitoja nuorille. THL. Tampere: Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy.

Abdelhamid, P., Juntunen, A., & Koskinen, L. 2009. Monikulttuurinen hoitotyö. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Amenesty International 2016. Seksuaalioikeudet. Viitattu 2.4.2016, <https://www.amnesty.fi/tyomme/teemat/seksuaalioikeudet/>.

Ala-Luhtala, R., Valkama-Hietamäki, S. 2016. Maahanmuuttajien seksuaaliterveyden edistäminen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Viitattu 21.10.2017, https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121182/JAMKJULKAI-SUJA2292016_web.pdf?sequence=1.

Biljuschkin, K. 2015. Seksuaalikasvatuksen tueksi. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 17.12.2016, https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129742/TYÖ2016_35_web_korjattu.pdf?sequence=5.

Brusila, P. 2015. Seksuaalisuus eri kulttuureissa. Viitattu 18.12.17, <https://www.jamk.fi/globalassets/tutkimus-ja-kehitys--research-and-development/tki-projektien-lohkot-ja-tiedostot/mauste/seksuaalisuus-eri-kulttuureissa-1.pdf>.

Castaneda, A., Rask, S., Koponen, P., Mölsä, M. & Koskinen, S. 2012. Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalilais-, ja kurditaustaisista Suomeissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 13.10.17, <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointitutkimus-maamu-/julkaisut>.

Folkhälsomyndigheten, 2014- 2015. Viitattu 13.10.2017, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/globalassets/livsvillkor-levnadsvanor/hiv-sti-prevention/preventionsgrupper/uungdomsbarametern-2014.pdf>.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta, 8.8 1986/609 2014.Finlex. Viitattu 2.4.2016, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>.

Hartikainen, M. & Mattila, P. 2011. Interkulttuurinen kompetenssi. Viitattu 18.12.2017, http://www.polkka.info/uploads/Interkulttuurinen_kompetenssi.pdf.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja Kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Immonen-Oikkonen, P. & Leino, A. 2010. Monikulttuurinen kouluyhteisö. Opetushallitus. Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy. Viitattu 16.2.17, http://www.oph.fi/download/126666_Monikulttuurinen_kouluyhteiso.pdf.

Inkinen, I. 2017. Maahanmuuttajien näkemyksiä ja tarpeita seksuaaliterveyden edistämiseksi –tutkimus. Viitattu 13.10.2017, <https://www.jamk.fi/globalassets/tutkimus-ja-kehitys--research-and-development/tki-projektien-lohkot-ja-tiedostot/mauste/maahanmuuttajien-nakemyksia-ja-tarpeita-seksuaaliterveyden-edistamiseksi-tutkimus-12.12-esitys.pdf>.

Jyväskylän Yliopisto, 2015. Haastattelut. Viitattu 26.9.2017, <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/haastattelut>.

Järvinen, S. 2007. Seksuaaliopetus yläkoulussa: Mitä, Milloin, ja Miten-. Lukion 2. ja 3. luokan ajatuksia seksuaalisuudesta ja sen opetuksesta yläkoulussa. Viitattu 14.4.2016, https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/12292/URN_NBN_fi_jyu2007694.pdf?sequence=1.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerit. Helsinki. Edita Prima Oy.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: WSOYpro Oy.

Kansalaisuustilastot, 2016. Maahanmuuttovirasto. Taulukko 1. Viitattu 17.3.2016, http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/kansalaisuustilastot.

Klemetti, R. & Raussi-Lehto E. 2014. Edistä, ehkäise, vaikuta- Seksuaali- ja lisääntymis-terveyden toimintaohjelma 2014-2020. THL. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.

Kulttuurisensitiivinen kohtaaminen, 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 26.9.2017, <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/kulttuurisensitiivinen-seksuaalikasvatus>.

KvaliMOTV- menetelmäopetuksen tietovaranto, 2006. Teemoittelu. Viitattu 10.10.2017, http://www.fsd.uta.fi/metodelmaopetus/kvali/L7_3_4.html.

Maahanmuuttajat väestössä, 2016 Tilastokeskus. Viitattu 17.3.2016, <http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa>.

Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Tarpeita, tietoa ja yhdenvertaisuutta, 2009. Väestöliitto. Helsinki. Viitattu 31.3.2016, <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/d101ea088c34a142955e0347700b8eb2/1459442410/application/pdf/906852/maahanmuuttajien%20seksuaaliterveys.pdf>.

Maahanmuuttovirasto 2017. Viitattu 13.9.2017, http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/maahanmuuttoviraston_vuoden_2016_tilastot_paatoksia_tehtiin_ennatysmaara_71657.

MAUSTE-hanke 2015-2016. Jyväskylän ammattikorkeakoulu & Savonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.10.2017, <https://www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/projektit/mauste/etusivu-mauste/>.

Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto 2009. Sosiaali- ja terveysministeriö. Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet. Helsinki: Yliopistopaino.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2014. Nuorisolakiuudistus. Nuorisoyksikkö. Viitattu 25.4.2016, http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/vireilla_nuoriso/nuorisolaki/liitteet/nuorisolakiuudistus.pdf.

Opetushallitus, 2011. Maailmankansalaisena Suomessa. Viitattu 18.12.2017, <http://www.oph.fi/kehittamishankkeet/maailmankansalaisena-suomessa>.

Opetushallitus, 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 1.2.2017, http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.

Oikeusministeriö, 2017. Yhdenvertaisuus. Viitattu 1.2.2017, <http://www.yhdenvertaisuus.fi/yhdenvertaisuus/>.

Oulun ammattikorkeakoulu, 2014. Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön ohje. Viitattu 2.6.2014, <https://oiva.oamk.fi/utills/open-doc.php?aWRfZG9rdW1lbnR0aT0xNDMwNzY0Njky>.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2014. Opetushallitus. Next Print Oy. Helsinki, 2016. http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.

Perusopetukseen valmistava opetus, 2016. Opetushallitus. Viitattu 2.4.2016, http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/kieli-_ja_kulttuuriryhmat/maahanmuuttajataustaiset_oppilaat/perusopetukseen_valmistava_opetus.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2015. Opetushallitus. Viitattu 2.4.2016, http://oph.fi/download/172848_perusopetukseen_valmistavan_opetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf.

Ruusuvuori, J., Nikander, P & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Räsänen, P., Suomi, A. 2017. Seksuaalikasvatusmateriaali nuorille maahanmuuttajille. MAUSTE-hanke. Käsikirja ryhmänohjaajille. Viitattu 23.10.2017, <https://www.jamk.fi/globalassets/tutkimus-ja-kehitys--research-and-development/tki-projektien-lohkot-ja-tiedostot/mauste/versio-9.2.2017.pdf>.

Salo, J. Opetuksen ammattijärjestö OAJ. Viitattu 16.2.2017, <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2016-AK-79866.pdf>.

Seksuaalisuus, 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Viitattu 31.3.2016, <https://www.thl.fi/fi/web/seksuaali-ja-lisaantymisterveys/seksuaalinen-hyvinvointi/seksuaalisuus>.

Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa, 2010. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Viitattu 31.3.2016, https://www.thl.fi/documents/10531/100056/WHO_Seksuaalikasvatuksen.pdf.

Seksuaalikasvatus, 2016. Väestöliitto. Viitattu 17.3.2016, <http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tietoa-seksuaalisuudesta/ammattilaiset/tietopankki/seksuaalikasvatus/>.

Seksuaalioikeudet, 2016. Väestöliitto. Nuoret. Helsinki. Viitattu 22.3.2016, <http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/seksi/seksuaalioikeudet/>.

Sisäministeriö, 2015. Viitattu 13.9.2017, <http://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, Tasa-arvo miesten ja naisten välillä 2016. City of Helsinki. Viitattu 21.3.2016, <http://www.infopankki.fi/fi/tietoa-suomesta/suomalainen-yhteiskunta/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus>.

Tiedä ja toimi. Seksuaalikasvatus on ihmisoikeus, 2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Viitattu 2.4.2016, http://julkari.fi/bitstream/handle/10024/116825/THL_Tiedä%20ja%20toimi_Seksuaalikasvatus_web.pdf?sequence=1.

Tuominen, S. 2012. Seksuaalikasvatuksen asiantuntijoiden näkemyksiä peruskoulun seksuaalikasvatuksesta. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 10.10.2017, <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/34664/seksuaal.pdf>.

Vammaispalvelujen käsikirja, 2016. Nuoruus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 25.4.2016, <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-perheet/nuoruus>.

Väestöliitto, 2009. Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Viitattu 15.10.17, <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/bf35bb2e4c677ae24828d5051691ab51/1508066780/application/pdf/906852/maahanmuuttajien%20seksuaaliterveys.pdf>.

Väestöliitto, 2017. Tasa-arvoa ja seksuaaliterveystietoa maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksiin ja vastaanottotyöhön. Ohjaajan opas. Viitattu 23.10.2017, http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/5587151/tasa_arvoa_ja_seksuaaliterveystietoa_ohjaajan_opas.pdf.

Väestöliitto, 2017. Tasa-arvo, terveys ja turvallisuus. Viitattu 23.10.2017, <http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/mita-teemme/tasa-arvo-terveys-ja-turvallisuus/>.

WHO, 2016. Viitattu 16.3.2016, http://www.who.int/reproductivehealth/topics/sexual_health/sh_definitions/en/.

Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325. Finlex. Viitattu 1.2.2017, <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>.

Älä oletta- normit nurin! Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto- Sakki ry, Seta ry, Suomen Lukiolaisten Liitto SLL ry & Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf. 2013. Älä oletta- normit nurin! Tallinna: Printon.

LIITE 1

AIHEESEEN LIITTYVIÄ ASIAKIRJOJA JA OHJELMIA

Asiakirja/ohjelma/hanke, julkaisutiedot Opinnäytetyöhön tuleva lähde	Tavoitteet	Aihetta tukeva sisältö
Klemetti, R. & Raussi-Lehto E. 2014. Edistä, ehkäise, vaikuta-Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020. THL. Suomen Yliopistopaino Oy. Tampere.	Toimintaohjelmassa koetaan yksiin kansiin lähivuosien tavoitteet seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämiseksi Suomessa ja esitetään toimenpide-ehdotuksia näihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Ohjelmassa käsitellään myös seksuaali- ja lisääntymisterveyden tutkimuksen aukkokohtia ja ehdotetaan tutkimusaiheita	Seksuaalikasvatuksen osa-alueet, seksuaalikasvatus, monikulttuurisuus
Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa. 2010. WHO, Euroopan aluetoimisto. BZga. THL. Helsinki: Valopaino Oy.	Useimmilla Länsi-Euroopan mailla on seksuaalikasvatusta koskevat kansalliset suuntaviivat tai vähimmäisvaatimukset, mutta Euroopan alueen tai EU:n laajuisista standardeista ei ole annettu ehdotusta. Tällä asiakirjalla on tarkoitus ottaa ensimmäinen askel kohti tämän puutteen korjaamista koko WHO:n Euroopan alueella. Lisäksi tämän asiakirjan on tarkoitus edistää kokonaisvaltaista seksuaalikasvatusta.	Koulujen seksuaalikasvatus, seksuaalikasvatuksen periaatteet, kohderyhmät, seksuaalikasvatuksen seitsemän piirrettä
Aaltonen, J. 2012. Turvataitoja nuorille. THL. Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy. Tampere.	Turvataitoja nuorille -oppaan tavoitteena on ennaltaehkäistä nuorten kokemaa seurusteluväkivaltaa, seksuaalista väkivaltaa ja sukupuolista häirintää	Ihmisoikeudet, seksuaalisuus, (seksuaalinen väkivalta)
Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Toimintasuunnitelma, 2009. Väestöliitto	Laatia selvityksen maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluiden nykytilanteesta ja laatia toimintasuunnitelman palveluiden parantamiseksi	Maahanmuuttajat, nuorten seksuaalisuus, seksuaaliterveyspalvelut, koulu

<p>Seksuaaliterveysanamneesi, nuorten avoimien ovien vastaanotto. Väestöliitto. Viitattu 2.12.2015</p> <p>http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tieto-seksuaalisuudesta/ammattilaiset/tyokalu-pakki/valineita_nuoren_kohtaamiseen/nuori_vastaanotolla-seksuaalite/</p>	<p>Seksuaaliterveysanamneesi toimii nuoren ja ammattilaisen vuorovaikutuksen välineenä. Sen avulla aikuinen voi arvioida nuoren tuen, tiedon ja suojelun tarvetta. Se antaa myös mahdollisuuden tarjota nuorelle välineitä arvioidakseen hänen omia seksuaalisia valmiuksiaan biologiaan, tunteen ja järjen tasolla.</p>	<p>Ammattilaisten apuvälineet seksuaalisuuden puheeksi ottamisessa</p>
<p>Säävälä, M. 2012. Koti, koulu ja maahanmuuttaneiden lapset. Väestöliitto. Katsauksia E 43. Helsinki.</p>	<p>Koulujen kulttuurinen monimuotoistuminen on 2000-luvulla edennyt vilkkaasti Suomessakin. Meillä pohditaan nyt Länsi-Euroopan maiden perässä, miten koulumaailmassa parhaiten voisi huomioida ja tukea oppilaita, joiden kielellinen, kulttuurinen tai uskonnollinen tausta eroaa valtaväestöstä</p>	<p>koulujen monimuotoistuminen, maahanmuuttaja-taustan huomiointi koulussa</p>

LIITE 2

AIHEESEEN LIITTYVIÄ TUTKIMUKSIA JA JULKAISUJA

Tekijä, tutkimuksennimi ja julkaisutiedot	Tutkimuksen tarkoitus	Tutkimusmenetelmät ja aineistot	Tulokset	Johtopäätökset
Kontula, O. & Meriläinen. 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa. Väestöliitto.väestöntutkimuslaitos.Helsinki.	Tarkoituksena on kehittää opetusta tämän tutkimuksen perusteella. Teemat ja kohderyhmät vaativattäsmäopetusta.	Valtakunnallisena kyselynä 2006 terveystiedon opettajille. Tämä on seurantatutkimus 1996 toteutetulle ensimmäiselle seksuaaliterveyskyselylle. Toinen osa tutkimusta on 2000 ja 2006 8. luokkalaisille toteutetut seksuaaliterveystietokilpailut.	8.luokkalaisil- laonvarsin hy- vät seksuaali- taidot, mutta alueellisiakin eroja löytyy. Tyttöjen ja poikien välillä on eroja tietämyk- sessä, tyttöjen hyväksi. Euroopan tasoon nähden tieto- taso on hyvä Suomessa. Suomesta puut- tuu kattava ja yhdenmukai- nen materiaali peruskoululai- sille, poisluet- tuna terveystie- teen kirjat. 1990-luvun lama lisäsi tei- niraskauksia ja sukupuoli- tauteja.	Seksuaaliter- veystiedon opettajat tarvit- sevat lisää ope- tusta, jota tämä tutkimus tar- joaa. Poikien seksuaaliope- tusta on paran- nettava. On keskityttävä sukupuoli- tauteihin ja tei- niraskauksien ehkäisemiseen vieläkin.
Monikulttuuris- ten nuorten sek- suaaliterveyden edistäminen ter- veydenhuol- lossa, Jenni- Aahos, Heli Lehti, Metropolia Ammattikor- keakoulu Hel- sinki 2009.	Tarkoituksena oli selvittää monikulttuuris- ten 13-19-vuoti- aiden seksuaa- literveyden edistämiseen liittyviä suosi- tuksia. Hank- keen tarkoituk- sena on selvit-	Hanke: Seksuaaliterveyden edistämisen ar- viointi koulu- ja opiskeluter- veydessä työn- tekijän näkö- kulmasta. Kir- jallisuuskat- saus, aineistot 2000-luvulta.	Seksuaaliter- veyden edistä- misen erilai- suus eri kult- tuureissa. Ar- vot ja asenteet poikkeavat suomalaisten arvoista ja asen- teista. Haas- teena tietotason	

	tää seksuaali- terveyden edis- tämisen toteu- tumista koulu- ja opiskeluter- veydenhuol- lossa.		ja taitojen ero- jen huomioimi- nen eri kulttuu- reista tulleilla ja ominaisten piirteiden tul- leilla.	
--	---	--	---	--

LIITE 3

Teemahaastattelurunko: Maahanmuuttajien seksuaalikasvatus

Teema-alue luettelo:

Maahanmuuttajien käsitykset seksuaalioikeuksista(tasa-arvosta) ja tasa-arvoisesta seurustelusta?

* mitä siitä opetetaan heille?

Käsitykset länsimaisesta seurustelukulttuurista (ystävyyden ja seurustelun erot)

* mitä opetetaan?

* Onko yhtäläisyyksiä?

Eri kansallisuuksien huomiointi seksuaaliopetuksessa:

* Miten eri kansallisuudet otetaan huomioon seksuaaliopetuksessa?

Opetustyyli: pienryhmäopetusta vai yhdessä muun luokan kanssa?

* Miten seksuaalisuuteen liittyviä asioita opetetaan käytännössä ja olisiko tässä kehitettävää?

* Terveystiedon opettajat

*Terveystiedon opettajat

(* Ystävyystalossa yksilö vai ryhmäopetusta? koskee vain nuoriso-ohjaajaa)

LIITE 4

Teemoittelun runko

Aineiston analysointi, teoreettinen teemoittelu. Pohjautuu teemahaastattelurunkoon ja tutkimustehtäviin.

1. *Seksuaalikasvatus*

a. Biologiset tekijät

- sukupuoli
- kasvu ja kehitys
- lisääntyminen
- terveyden hoito esim. sukupuolitautilien ehkäiseminen

b. Psykologiset tekijät

- tunteet
- itsetunto

c. *Kulttuurilliset tekijät*

- seksuaalioikeudet
- tasa-arvo,
- seksuaalisuus eri kulttuureissa

d. *Sosiaaliset tekijät*

- ihmissuhdetaidot
- vuorovaikutustaidot
- yhdenvertaisuus
- ympäristön asettamat paineet

3. Moniammatillisuus seksuaalikasvatuksessa

- Miten terveydenhoitajina voimme tukea nuorta maahanmuuttajaa yhdessä muiden ammattilaisten kanssa seksuaalikasvatuksessa ja kulttuuriin sopeutumisessa.
- Terveydenhoitajan neuvonnan painopiste ja vastuualue seksuaalikasvatuksessa.
- Opetuksen kehittäminen, myös vastuunjaosta

(4. Monikulttuurisuus Suomessa)